

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

MESLEKİ MÜZİK EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDA
KEMANE EĞİTİMİNİN İNCELENMESİ

Deniz DİNCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI

KONYA-2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Deniz DİNCEL
	Numarası	148309021028
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Kemane Eğitiminin İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

09.07.2018
Deniz DİNCEL

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
--	---	---

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Deniz DİNCEL
	Numarası	148309021028
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI
	Tezin Adı	Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Kemane Eğitiminin İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Kemane Eğitiminin İncelenmesi** başlıklı bu çalışma 19.06.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Attila ÖZDEK	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Oğuz KARAKAYA	

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Türkiye’ de lisans düzeyindeki kemane dersinin ne durumda olduğu ile ilgili bilgi vermeyi ve bu bilgilerden yola çıkarak öğrencilerin ve eğitimcilerin bu alanda neler yapması gerektiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmamı gerçekleştirirken bana ışık tutan ve yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI’ ya, engin bilgisinden yararlandığım Doç. Dr. Attila ÖZDEK’e, tecrübeleri ile her zaman desteğini esirgemeyen sayın Prof. Yusuf AKBULUT’a teşekkürlerimi sunarım.

Deniz DİNCEL

Temmuz 2018

Konya

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	
---	---	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Deniz DİNCEL
	Numarası	148309021028
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI
	Tezin Adı	Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Kemane Eğitiminin İncelenmesi

ÖZET

Bu araştırma; lisans düzeyinde Geleneksel Türk Halk Müziği icracısı yetiştiren üniversitelerde kemane eğitiminin durum değerlendirmesini ve eksiklerini bulmayı amaçlamaktadır.

Araştırmada konuyla ilgili olarak daha önce yapılmış çalışmalar literatürden taranmış, alanında uzman öğretim elemanlarına yarı yapılanmış görüşme soruları uygulanmış, Türkiye’ de lisans düzeyinde 2017-2018 bahar yarıyılında örgün öğrenime devam eden ve ilgili üniversitelerde kemane dersi alan öğrencilere yarı yapılanmış görüşme formu uygulanmıştır.

Elde edilen bulgu ve sonuçlar ışığında; kemane dersinin bir öğrenci için haftada en az 4 saat olması, öğrencilere farklı müzik türlerinden örnekler de

öğretilmesi, keman eğitiminde kullanılan nüans, artikülasyon ve parmak numaraları gibi terminolojilerin kemane eğitiminde de kullanılması, alan ile ilgili yazılı kaynak ve metot eksikliği, kemane dersinin belirli bir müfredata uygun yapılması gibi konuların üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kemane, Kemane Eğitimi, Türk Halk Müziği

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü	
---	---	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Deniz DİNCEL
	Numarası	148309021028
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI
	Tezin Adı	Examination of Kemane Education in Vocational Music Education Institutions

SUMMARY

This research; the results of examining the results of the attitudes of the students of the kemane who are studying at universities educating the Traditional Turkish Folk Music performer at the undergraduate level. By means of the findings and conclusions obtained, it is aimed to educate all kinds of Traditional Turkish Folk Music and to equip it with advanced and advanced kemane performances.

On the subject in the study scanned the literature previously conducted studies, applied expert instructors to structured interview questions in the field, Turkey's ongoing formal education at the undergraduate level in the 2017-2018 spring semester and the relevant universities in kemane course, the students Likert-type questionnaire.

The findings and results of the present study revealed that kemane course hours should be increased to four hours per week. Additionally, teaching the varieties of music

genres and the terminology used in violin education such as nuance, articulation and finger techniques should be taught to kemane learners. The present study also highlighted the lack of written sources and methods as well as the lack of preplanned curriculum for kemane education.

Key words: Kemane, Kemane Education, Turkish Folk Music

KISALTMALAR

THM	: Türk Halk Müziği
DTMK	: Devlet Türk Müziği Konservatuvarı
TMDK	: Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL FORMU.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
SUMMARY.....	vi
KISALTMALAR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem durumu.....	3
1.2. Amaç	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1. Kemanenin Tarihsel Süreci	5
2.2. Türkiye’de Keman Eğitimi	8
2.3. Kabak Keman, Keman İsim Tartışması	10
2.4. Ülkemizde Resmi Kurumlardaki Keman İcracıları	11
2.5. İlgili Yayınlar ve Araştırmalar.....	12
3. YÖNTEM	16
3.1. Araştırmanın Modeli.....	16
3.2. Evren ve Örneklem.....	16
3.3. Verilerin Toplanması	17

3.4. Görüşme Formu Sorularının Hazırlanması ve Uygulanması.....	17
3.4.1. Uzman Grubuna Yönelik Yarı Yapılanmış Görüşme Soruları.....	17
3.4.2. Öğrenci Grubuna Yönelik Yarı Yapılanmış Görüşme Soruları	20
3.5. Verilerin Analizi	21
4. BULGULAR ve YORUMLAR.....	22
4.1. Uzman Grubundan Elde edilen Bulgular ve Yorumlar	22
4.1.1. Kemane Eğitiminin Haftada Kaç Ders Saati, Toplam Kaç Yarıyıl Devam Etmesi ve Dersin Bireysel veya Toplu Verilmesi İle İlgili Uzman Görüşleri.....	23
4.1.2. Lisans Eğitimi Sonunda, Öğrencilerin İcra Seviyesi ve Donanım Olarak Hangi Düzeyde Olması Gerektiği İle İlgili Uzman Görüşleri	25
4.1.3. Kemane Eğitiminde Türk Halk Müziği Dışındaki Müzik Türlerinden Faydalanılması İle İlgili Uzman Görüşleri.....	27
4.1.4. Keman Eğitiminde Kullanılan Artikülasyon, Nüans, Yay Yönleri ve Parmak Numaraları Gibi İşaretleri Keman Eğitiminde Kullanılması İle İlgili Uzman Görüşleri.....	29
4.1.5. Keman Eğitiminde Kullanılan Pozisyon Çalışmalarının Keman Eğitiminde Kullanılması İle İlgili Uzman Görüşleri	30
4.1.6. Keman Eğitiminde Kullanılan Düzenler İle İlgili Uzman Görüşleri.....	31
4.1.7. Keman Eğitimi İle İlgili Metot Eksikliği Hakkında Uzman Görüşleri	34
4.1.8. Eserlerin Öğretiminde Yöre, Kaynak Kişi, Usul ve Makam Gibi Konular Hakkında Ön Bilgi Verilmesi İle İlgili Uzman Görüşleri	35
4.1.9. Eserlerin Öğretiminde, Eserin İcrasına Yönelik Egzersiz ve Etütler İle İlgili Uzman Görüşleri	36
4.1.10. Keman Eğitim Sürecinde Kullanılan Eserlerin Sıralamasını İle İlgili Uzman Görüşleri.....	37
4.1.11. Keman Eğitimi Sürecinde Keman Öğrencilerinin Yardımcı Çalgı Dersi Alması Gerekliliği İle İlgili Uzman Görüşleri.....	39
4.1.12. Keman Derslerinde Öğrencilere Keman İle Eşliğin Yanı Sıra Başka Çalgılarla da Eşlik Etmenin Gerekliliği İle İlgili Uzman Görüşleri	40
4.1.13. Öğrencilere Dinleme Konusunda Hangi Kaynaklar Önerildiği İle İlgili Uzman Görüşleri.....	41

4.1.14. Araştırmaya Katkı Sağlayabilecek Uzman Görüş ve Önerileri	43
4.2. Öğrenci Grubundan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	46
4.2.1. Kemane Dersine Olan İlgiler Konusunda Öğrenci Görüşleri	47
4.2.2. Kemane Dersinde Öğretmenin Eşlik Etmesi Konusunda Öğrenci Görüşleri	48
4.2.3. Kemane Dersinde Etüt Çalışmanın Faydası Hakkında Öğrenci Görüşleri	49
4.2.4. Kemane Dersinin Bir Metot Eşliğinde Devam Ettirilmesi Hakkında Öğrenci Görüşleri.....	50
4.2.5. Kemane Dersinin Haftalık Programdaki Yeri Hakkında Öğrenci Görüşleri.....	51
4.2.6. Kemane Ders Saatlerini Yeterliliği Hakkında Öğrenci Görüşleri	52
4.2.7. Kemane Dersinin Yıllık Müfredatı İle İlgili Öğrenci Görüşleri.....	53
4.2.8. Kemane Derslerinde THM Dışında Farklı Müzik Türlerinden Örnekler Öğretilmesi Konusundaki Öğrenci Görüşleri.....	54
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuçlar	56
5.1.1. Uzman Grubundan Elde Edilen Sonuçlar.....	56
5.1.2. Öğrenci Grubundan Elde Edilen Sonuçlar	59
5.2. Öneriler.....	60
KAYNAKÇA.....	61
İnternet Kaynakları.....	65

1. GİRİŞ

Geleneksel Türk Halk Müziği yaylı çalgılarından biri olan kemanenin eğitimi nesillerdir usta-çırak ilişkisi ve meşk usulü ile günümüze değin süregelmiştir. Günümüzde ise devlet konservatuvarları, belediye konservatuvarları gibi resmi kurumların yanı sıra özengen müzik eğitimi veren kurumlarda da kemane eğitimi verilmektedir.

Resmi olarak üniversitelerde 1976 yılında kemane dersleri konulmuş olsa da kemane eğitimi ilk kez 1978-1979 eğitim-öğretim yılında İstanbul Teknik Üniversitesi TMDK’ da Fatih GÜRGÜN tarafından verilmiştir. Daha sonra 1995-1996 eğitim-öğretim yılında Ege Üniversitesi DTMK ‘da Salih URHAN tarafından verilmiştir. Sonraki yıllarda diğer üniversitelerde de kemane dersi okutulmaya başlanmıştır (Gürgün ile kişisel iletişim, 14.06.2016).

1976’ da İTÜ TMDK’da kemane dersi müfredata yardımcı çalgı olarak alınmış olsa da bu alanda eğitimci bulunamamıştır. Öğrenciler bu derste kendi imkanları ve arkadaşları ile birlikte kemane çalgısını öğrenmeye çalışmışlardır. O yıllardaki kemane dersinin işlenişi Fatih GÜRGÜN şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben konservatuvara 1976 yılında girdim. Bizim okuduğumuz dönemlerde ana çalgımız bağlama yardımcı çalgımız kabak kemane idi. Derslerimizi kabak kemane hocası olmadığı için kendi başımıza işliyorduk. Bir arkadaşım bana bağlama ile eşlik ediyordu. Daha sonraları radyodan bir kemençe hocası geldi onun eşliğinde derslerimizi yaptık. Bunun dışında Nida TÜFEKÇİ hocamız İzmir radyosundan Salih URHAN’ın bant kayıtlarını getirirdi, materyallerimiz bunlarla sınırlıydı. Ben de radyo sınavını kazanmadan önce konservatuvarda kabak kemane dersi verdim. Yalnız ders saatlerimiz çok azdı. Kabak kemane perdesiz ve yaylı bir saz olduğu için öğretiminde çok zorluk çekiyorduk. Bu yüzden ders saatlerinin en az haftada 4 saat olması gerektiğini düşünüyorum” (Gürgün ile kişisel iletişim, 14.06.2016).

Öğrencilerin bu alanda yetkin olmayan eğitimcilerden kemane çalmayı öğrenmeleri birtakım aksaklıklara neden olmaktadır. Kemanenin geleneksel müzik kültüründeki icrasını bilmeyen bir eğitimciler kendi çalgılarının tekniklerini kemaneye uyarlayarak öğrenciye öğretmektedirler. Bu teknikle kemane çalmayı öğrenen öğrenci dolayısıyla kemaneyi farklı bir çalgıymış gibi icra etmektedir.

Kemane eğitimindeki en önemli hususlardan biri, öğrencilere kemanenin geleneksel tınısı ve geleneksel icradaki yerinin öğretilmesidir. Aksi takdirde öğrencilerin keman tekniği ile kemane icra etmeleri, geleneksel müzik kültüründe yadırganacaktır (Urhan ile kişisel iletişim, 11.01.2016).

Öte yandan kendi imkanları ile kemane çalmayı öğrenmiş eğitimcilerin kemane eğitimi vermeleri de büyük problemler ortaya çıkarmaktadır. Bu problemlerin giderilebilmesi için uzman eğitimciler çok fazla emek harcamaktadırlar.

Hiçbir eğitim almamış ve yanlış tekniklerle çalan bir öğreticiden kemane çalmayı öğrenmiş olan öğrenciler, yanlış tutuş pozisyonu, yanlış yay tekniği ve sol el parmak numaraları gibi hatalara sıklıkla düşmektedirler. Bu gibi hataların düzeltilmesi için, çok uzun zaman ve emek harcanması gerekmektedir (Çelik ile kişisel iletişim, 11.01.2016).

Günümüzde bir enstrümanın eğitimine yol göstericilik bakımından en etkili yöntem meşk usulünün yanı sıra çalgının tüm teknik zorluklarını aşabilecek nitelikte hazırlanmış olan bir metot ile de yürütülmesi doğru olacaktır. Kemane eğitimi üzerine yazılmış tek metot ise Salih URHAN'ın Kabak Kemane Metodudur. Bu alanda daha fazla çalışma yapılması kemane eğitiminin niteliğini arttıracaktır.

Eğitimcilerin bir araya gelip ortak bir eğitim sistemi üzerine mutabakata varmaları önem teşkil etmektedir. Buna ek olarak her eğitimcinin uygun gördüğü ortak bir metot yazılması, bu metodun etüt ağırlıklı ve yaylı çalgılar için kullanılan artikülasyon işaretlerini de içinde barındırması gerekmektedir. (Verim, 21.02.2018)

Gürgün, Urhan, Çelik ve Verim ile yapılan kişisel görüşmelerden yola çıkılarak

kemane eğitiminin yalnız usta-çırak ve meşk usulleri ile devam ettirilmesinin yeterli olmadığı görülmektedir.

1.1. Problem durumu

Yüzyıllardır geleneksel yöntemler ile kemane eğitiminde iyi sonuçlar alınmış olsa da bazı eksikliklerinin de olduğu bilinmektedir. Bu eksikliklerden bazıları şunlardır; eğitimcinin donanımının yeterli olmaması, yanlış tutuş pozisyonu, eserlere uygun olmayan yay teknikleri ve parmak numaraları gibi düzeltilmesi çok uzun zaman alan konulardır. Ek olarak konuyla ilgili metot ve etüt çalışmalarının da eksikliği açıkça görülmektedir. Ayrıca eğitim fakültelerinin müzik eğitim ana bilim dalında da kemane eğitimi verilmesi gerekmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda ileri düzeyde bir kemane icracısı yetiştirebilmek için amacına uygun hazırlanmış yıllık planlar, bütün seviyelere uygun metotlar ve icra edilecek eserleri destekleyici etüt çalışmalarının üretilmesi gerekmektedir. Dolayısı ile bu eksikliklerin giderilmesi durumunda, kemane eğitimine ve profesyonel icrasına, büyük katkılar sağlanacağı düşünülmektedir.

- Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda, araştırmanın problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur: Ülkemizde lisans düzeyi kemane eğitimi-öğretimi nasıldır?

1.2. Amaç

Araştırmanın giriş bölümünde belirtilen sebepler doğrultusunda bu çalışmanın amaçları şu şekildedir:

- Uzman grubunun kemane eğitimi hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğrenci grubunun kemane dersi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Önem

Bu araştırma:

- Türkiye’de lisans düzeyindeki kemane eğitim-öğretiminin eksikliklerinin tespit edilmesi,
- Türkiye’de lisans düzeyindeki kemane öğrencilerinin etütlere ve THM eserlerine karşı ilgilerinin ne durumda olduğunun tespit edilmesi,
- Üniversitelerde görev yapan kemane ile ilgili öğretim elemanlarına yol göstericiliği, alan ile ilgili akademik çalışmalar yapılması ve bilime katkı sağlaması bakımından önemlidir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırma:

- Uygulanacak yöntemin araştırmanın konusuna, amacına ve problemin çözümüne uygun olduğu,
- Görüşülmüş olan uzman grubundaki öğretim elemanlarının verdikleri cevapların gerçeği yansıtır nitelikte olduğu,
- Anket yapılan öğrencilerin verdiği cevapların gerçeği yansıtır nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

- Türkiye’de 2017-2018 güz yarıyılında lisans düzeyinde öğrenim veren 9 üniversite, 13 eğitimci ve 90 kemane öğrencisi ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kemanenin Tarihsel Süreci

Kemane deri veya ağaç kapaklı, su kabağından veya çeşitli ağaçlardan, deniz kabuğundan, kaplumbağa kabuğundan ve hatta kompozit bileşenli malzemelerle farklı teknolojik aletler kullanılarak üretilmektedir. Ancak yazılı metinlerden ve belgelerden, kemanenin tarihinin Orta Asya'ya kadar dayandığı görülmektedir.

İlk Türkler avlanmak veya savaşmak için kullandıkları “ok” un yaydan fırlarken çıkardığı sestten esinlenmişler ve bunu bir çalgı gibi kullanmışlardır. Zamanla bunu bir çalgı olarak geliştirmişler, silahın yay kısmına oyma ağaçtan veya su kabağından bir gövde eklemişler, arşe olarak kullandıkları “ok” a at kılları takarak çalgının arşesine “ok”, “İk”, “Yık” çalgıya da “Okluğ”, “İkliğ”, “İklik”, gibi çeşitli isimler vermişlerdir. Bu bilgiler doğrultusunda İkliğın kökeni Orta Asya'ya dayanmakta olup, Anadolu sahasında çalgının izleri 14. yüzyıla kadar götürülebilir (Gazimihal, 1958:5-6-7-28).

Mahmut Ragıp Gazimihal Orta Asya'da oklu çalgılara verilen isim farklılığını şu şekilde belirtmiştir.

“Çağatay dilinde oklu çalgı anlamında İkliğ kullanılırdı. İkliğın ilk örnekleri Uygurlara mal edilmiştir. Çünkü Uygurlarda esas çalgı Kopuzdur ve bunun yayla çalınan çeşitleri Asya'da Kopuz adı ile hala mevcuttur. Kopuzu ok ile de çalmaya başlamış, sürtmeye daha yatkın kopuzlar yapmış ve buna Oklu Kopuz adını vermişlerdi. Bu kelime zamanla kısalarak kimi yerde Kopuz, kimi yerde ise Oklu adı verilmişti. Asya'da Kopuz adlı oklu çalgı hala vardır. Şaman oyununda yer alması, öneminin başlıca delilidir. Mesela Radolt şöyle anlatıyor: Baksı, Şamanların davulu yerine bir nevi Keman, daha doğrusu basso viyola kullanıyor ki takriben 3-3,5 kadem yüksekliğinde olan bu çalgıya Kopuz derler. Baksı aynen viyola gibi kopuzu önüne kor, yaya benzer bir oku ona dokundurur. Kopuzun üstünde bükülmüş at kılından iki kiriş gerili ve sapına birçok demir ziller bağlanmış olup çalgıcı kemane

kımıldattıkça şıkırtılı bir gürültü çıkar. Baksı efsunuyla ahenkli bir ırlayış eşliğinde kopuzunu çalmaya başlar” (Gazimihal, 1958:11).

Orta Asya’daki Türklerin ilk çalgılarına bakıldığında “Kopuz” isminin ön planda olduğu görülmektedir. Ögel’e göre Türk çalgılarının ilk biçimlerine, yay ile çalınınca farklı isimler veriliyordu. Yayın sürtmesi ile çalınan bu teller, parmak ile de çalınabiliyordu. Fakat tip ve şekil bakımından birbirlerinden fazla bir farklı değildi (Ögel, 1991:1).

Öte yandan Evliya Çelebi’nin Seyahatnamesinden edindiği bilgilere göre İkliğ tanımı ve kökeni hakkında Özergin’in bize aktardığı bilgiler: Mısır’da Mansur Raşidi tarafından icat edildiği, Türkistan ve Arabistan’da popüler olsa da Rumeli’nde görülmediğidir. Küçük bir kemençeye benzediğinden, üç teli olduğundan ve tiz frekanslar ürettiğinden bahsetmektedir (Özergin, 1971: 6049).

Henry George Farmer ise İklik’ı (viol wit hemistpherical sound- chest) yarımküresel gövdeli viyol olarak tanımlamıştır (Farmer, 1999: 61).

XI. Yüzyıldan sonraki metinlerde Gışek, Gıcek ve Gıjek, Gıyek gibi oklu çalgı adları görülüyor. Türkistan Tacikleri Cicak veya Jigac olarak adlandırıyorlar. Afganistan’ da Ghaçak diyen bölgeler vardır. Pamir yaylası halkınca Girek veya Ghirek denildiği biliniyor. Hazer ötesi Türkmenleri Gıcek demelerine karşın Özbeklerde Gırsek adını alır. Bu bölgelerde ıklığ adının yerini işte bu taklitçi türemeler almıştır. Sadece Anadolu’da eski ismine bağlı kalınmıştır. Zamanla İklik(ğ) k sesi yumuşaması ile İkliğ olarak anılmaya başlamıştır. Türk halk dilinde yüzyıllarca İkliğ adının korunması gibi İran’da Kemançe adı sürgece (yay) verilen bir ad olarak kullanılmış, zamanla çalgının kendisine verilerek Kemançe denilmeye başlanmıştır. Bugün kullanmakta olduğumuz, kemane keman kelimelerinin kökeni buna dayandırılır. XV. Yy dan itibaren bu ad bizde de yaygınlaşmaya başlamıştır. (Koruk, Esen, Özek 2007:407).

Anadolu topraklarında varlığı kabul gören ve yaygınlaşan İkliğ, halk arasındaki

itibarını Osmanlı saraylarına da bir dönem taşımıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun saray yaşantısını anlatan çeşitli minyatürlerde, duvar resimlerinde ve tablolarla yaylı çalgıya rastlanmaktadır. Özellikle XVII. Yüzyıl sonu İstanbul hayatını canlandıran ve minyatür ustası Levni' nin "Küme Faslı" adlı ünlü yapıtında iki bayanın ıklığ çaldıkları açıkça görülmektedir (Gazimihal, 1958:35).

İklığ ve kemane gibi geçmişten günümüze kadar gelmiş yaylı çalgılar ile ilgili en çok Türkçe yayının M. R. Gazimihal' e ait olduğunu bilmekteyiz. Fakat Gazimihal yayımladığı makale ve kitaplarda çalgıların yapısal özelliklerinden ziyade isimleri ile ilgili bilgiler vermektedir. Türk çalgıları üzerine en kapsamlı alan araştırmasını Etem Ruhi ÜNGÖR 1967-1976 yıllarında yapmıştır. Toplamda 20.769 km kat ederek yaptığı bu gezi notlarını "Musiki Mecmuası" isimli dergide 247-331 sayılarında yayınlamıştır (Üngör, 2004:36).

Yukarıdaki verilen bilgilere göre kemanenin Orta Asya'dan geldiği, Kopuz sazından türediği, daha sonra İklık, İklığ, Okluğ gibi farklı isimler ile anılarak göçlerle Anadolu'ya geldikten sonra da gelişimini sürdürdüğü görmekteyiz. Anadolu'da Ege ve Akdeniz bölgelerinin müzik kültüründe varlığını sürdüren kemanenin, bulunduğu bölgeye göre çoğunlukla su kabağından yapıldığını, üç telli veya iki telli olarak karşımıza çıktığını söylemek mümkündür.

Günümüzde THM yaylı çalgıları olarak bilinen Karadeniz Kemençesi, Hegit ve Kabak Kemane, İklığ isimli halk yapımı yaylı çalgının doğumundan günümüze kadar geçirmiş olduğu değişimler sonucu şekillenmiş ve yapılanmışlardır. Bu üç çalgıdan özellikle Kabak Kemane İklığ'ın günümüzde ki şekli olarak kabul edilmektedir. Su kabağından ve deri gerilerek yapılan gövdesiyle Kabak Kemane, Türklerin ilk yaylı çalgılarıyla göstermiş olduğu benzerlikler nedeniyle THM çalgılarının en otantik ve geleneksel özellikler taşıyan çalgısı olarak görülmüştür. İlk ortaya çıkışından günümüze kadar halk tarafından halkın elinde bulunan imkânlarla imal edilmiş ve kullanılmıştır. Geçmişte İklığ'ın sahip olduğu itibarı günümüzde Kabak Kemane

hem yapısal hem geleneksel hem de çalgısal olarak devam ettirmektedir (Kulaboğa, 2007: 20).

Kemane çalgısı Türk halk müziğinde Teke yöresi olarak bilinen bölgede “Kabak kemane” ismi ile ön plana çıkmaktadır. Kemanenin yapımında kullanılan su kabağı iklim ve hava şartları nedeniyle genellikle bu bölgede daha kolay yetiştirilebilmektedir. Kemanenin Teke yöresinde yaygın olarak kullanılmasının bir başka sebebinin bu şartlar olması mümkündür.

Türklerin kabaktan yapılan yaylı bir çalgı çaldığına dair ve bu çalgının icracısıyla ilgili en eski ve en kesin bilgi, Avrupalı bir seyyah olan Edward Browne’a (1644-1708) ait olan eski bir resimli anlatımda yer almaktadır. British Museum’da yer alan bir el yazmasında icracının erkek olduğu, çalgının üç telinin olduğu ve gövdesinin su kabağından yapıldığı belirtilmiştir. Browne’nin verdiği bilgiye göre, icracı sağ ayağını sol dizinin üzerine koymuştur ve çalgısını da ayağının üzerine yerleştirmiştir. Çalgıyı bir yay ile çalan icracı, Sultan Murat’ın Babil şehrini kuşatması ile ilgili bir türkü söylemiştir (Picken 1975: 193).

2.2. Türkiye’de Kemane Eğitimi

Türkiye’de cumhuriyet sonrasında akademik olarak ilk kemane eğitiminin 1976-1977 eğitim yılında İstanbul Teknik Üniversitesi TMDK’da verildiği bilinmektedir. Takip eden 1984-1985 yıllarında Ege Üniversitesi DTMK’da (http://konservatuvar.ege.edu.tr/d-1515/temel_bilimler.html), 1987 yılında Gaziantep Üniversitesi TMDK’da (<http://tmdk.gantep.edu.tr/pages.php?url=iogretim-7>), 1999 yılında Haliç Üniversitesi Devlet Konservatuvarında (<http://konservatuvar.halic.edu.tr/tr/fakulte-hakkinda/tanitim>), 2004 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarında (<http://konservatuvar.aku.edu.tr/turk-halk-muzigi-bolumu/>), 2005 yılında Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarında (<http://dk.kocaeli.edu.tr/hakkimizda.php>), 2009 yılında Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarında (<http://konservatuvar.akdeniz.edu.tr/geleneksel-turk-muzigi/>), 2011

yılında İnönü Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında (<http://inonu.edu.tr/tr/turkmuzigi/2275/menu>), 2012 yılında Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesinde (<http://mssf.odu.edu.tr/index.php/posted/161>) kemane eğitimi verildiği ve günümüze değin sürdüğü bilinmektedir.

Günümüzde kemane eğitimi verilen lisans düzeyinde 9 üniversite ve bu kurumlarda görev yapan 14 eğitimci bulunmaktadır. 14 eğitimciden U14 bu çalışmayı yürütmesi sebebiyle uzman grubuna dahil edilmemiş ve 13 öğretim elemanını kapsayan uzman grubu oluşturulmuştur. Ancak bu araştırma sahibi olan U14'ün bulunduğu kurumdaki kemane öğrencileri çalışmaya dahil edilmiştir. Günümüzde kemane eğitimi verilen üniversiteler ve bünyelerindeki bölümleri şu şekilde sıralayabiliriz.

1. İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nda Kemane Eğitimi Çalgı Yüksek, Müzikoloji, Ses Eğitimi, Temel Bilimler, Müzik Teorisi ve Halk Oyunları bölümlerinde bulunmaktadır.
2. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı bünyesinde Çalgı Yapım, Türk Halk Oyunları, Ses Eğitimi ve Temel Bilimler bölümü,
3. Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı bünyesinde Müzikoloji, Türk Halk Oyunları, Ses Eğitimi ve Temel Bilimler bölümü,
4. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği Bölümü ve Müzik Bölümü,
5. İnönü Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü,
6. Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümü ve Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü,
7. Haliç Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Musikisi Bölümü,
8. Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik ve Türk Müziği Bölümü,
9. Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı.

2.3. Kabak Kemane, Kemane İsim Tartışması

Günümüzde kemane çalgısının gövdesi, klavyesi, burguları ve telleri farklı malzemeler kullanılarak yapılmaktadır. Gövdesi için kullanılan en yaygın malzeme ise su kabağı bitkisi. Yetiştirilmesi için çok emek harcanmaması, gözenekli dokusu ve işlem yapılmasının kolay olması bakımından kemane çalgısında gövde olarak kullanılmaktadır. Bu malzeme birçok bölgede kemane çalgısının ismini tanımlamak için de kullanılmaktadır.

Önceki yıllarda çalgı sadece kabaktan yapılmış ve yörede de Kabak, Kemene, Kemana, Kabak Kemane gibi isimlerle anılmıştır. Fakat günümüzde bu çalgının ağaç, karbon fiber, teneke, Hindistan cevizi, hatta kaplumbağanın gövdesi gibi maddelerden yapılan örnekleri mevcuttur. Bu yüzden Kabak Kemanedeki “Kabak” ifadesi bu çalgıları karşılamamaktadır. Terminolojik olarak bakıldığında da bir çalgının yapıldığı maddenin çalgıya ismini vermesi pek alışılabilir bir durum değildir. Kemane teriminin yalnız başına kullanımı ise diğer bütün kemaneleri kapsamaktadır. Yaptığımız görüşmelerde on eğitimcinin üçü (Ferhan Yeprem, Gültekin Şener, Kadir Verim) kesinlikle Kemane denilmesi taraftarı. Altısı (Mehtap Demir, Haykad Kulaboğa, Ersin Yıldırım, Ali Tohumcu, Deniz Dincel, Ozan Bircan) iki teriminde kullanılmasında herhangi bir sakınca görmüyor. Fakat Kemane deyip çalgının kabaktan yapıldığının belirtilmesi gerektiğini düşünüyorlar. Özgür Çelik ise Çalgının yörede Kabak olarak bilinmesi, Kabağın kendine has bir tınısı olması ve yörede kemane isminde başka çalgılarında olması sebebiyle Kabak Kemane denilmesinin doğru olduğunu belirtiyor. Tüm bu yorumlara baktığımızda büyük çoğunluğun çalgıyı adlandırmada “Kemane” teriminin kullanılması konusunda bir sakınca görmediği anlaşılıyor. (Durmaz, Uluslararası Cumhuriyet Sanat Günleri, NİSAN: 2017)

Teknesi ağaçtan yapılan kemaneler su kabağının içinde olan köpüksü maddenin yerini tutmadığından dolayı su kabağından yapılan kemanelerin tınısını

verememiştir. Bu da ağaç kemanelerin kullanıcılar tarafından beğenilmemesine yol açmıştır. Çalgı yapımcılarının ağaç kemane den kabak kemane tınısı alma çalışmaları halen devam etmektedir. Çalgının gövdesi ister kabaktan yapılsın ister ağaçtan yapılsın, adı ister kemança ister gıcak olsun, akraba çalgıları 'kemane' olarak adlandırabiliriz. (Akyol, İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi, 2017)

Eğitimciler ve uzmanlar ile yapılan görüşmelerden yola çıkılarak kemanenin gövdesinin su kabağından farklı malzemelerden de yapıldığından dolayı kemane denildiği anlaşılmaktadır. Ancak kemane yapımcıları, geleneksel yapı içerisindeki icracılar ve yöre halkı ile görüşülerek kemanenin adlandırılması konusunda daha objektif sonuçlara ulaşmak mümkündür.

2.4. Ülkemizde Resmi Kurumlardaki Kemane İcracıları

TRT'nin kurulması ile birlikte kemane ilk kez Salih URHAN tarafından radyoda seslendirilmiştir. Daha sonra 1969 yılında TRT'nin açmış olduğu sınavı kazanarak Salih URHAN, 1979 yılında, Fatih GÜRGÜN, Yalçın ÖZSOY, Hüsnü AYDOĞDU, 1981 yılında İhsan MENDEŞ, İsmet EGELİ, 1982 yılında Bayram SALMAN, Bayram BAĞDATLI, Ahmet YAKAR, 1988 yılında Ersin BAYKAL, Arslan AKYOL saz sanatçısı olarak görevlerini devam ettirmişlerdir. Uzun yıllar kemane sanatçısı olmamış olan TRT, 2016 yılında tekrar sınav yapmıştır. Bu sınavı Uğur ÖNÜR, Cafer NAZLIBAŞ ve Burhan ELMAS kazanarak TRT sanatçısı olmuşlardır.

Kültür Bakanlığında Hüseyin YALÇIN, Mustafa Dilek GÜL (İstanbul Halk Müziği Devlet Korosu), Mehmet Akif TEKE (İzmir Türk Dünyası Topluluğu), Muhsin KURBANİ, Ertuğrul ERARSLAN, Mehmet ÇIRACI (Ankara Halk Müziği Devlet Korosu), Engin DEMİRTAŞ (İstanbul Modern Folk Müzik Topluluğu), Aydın ÖZDEMİR (Sivas Devlet THM Korosu), Mehmet TORUN (Ankara Türk Dünyası Topluluğu) kemane sanatçısı olarak görevlerine devam etmektedirler.

2.5. İlgili Yayınlar ve Araştırmalar

Kemane çalgısının üzerine yazılmış ilk metot kitabı 2014’ de Tezer matbaası tarafından basılan Salih URHAN’ın yazmış olduğu “Kabak Kemâne Metodu” isimli kitaptır. Kitabın içeriğinde kemanenin tarihi, akort sistemi, tutuş pozisyonu, yay çalışmaları, gam çalışmaları, usul çalışmaları ve Türk Halk Müziği’nden seçme eserlerin notaları bulunmaktadır. Sayın URHAN kitabının önsöz bölümünde metot çalışmaları ile ilgili şu görüşünü belirtmiştir:

Sazların kullanılması, yakın zamana kadar usta-çırak geleneği ile öğrenilmiş, kişi yeteneği derecesinde sazını çalma becerisini ortaya koymuştur. Günümüzde ise, bu konuda sazını yenmiş, her sazın bilimsel yöntemlerle nasıl çalınması gerektiğini bilen usta ya da hocalar tarafından metotlar hazırlanmıştır. Bu metotlarla çalışan öğrencilerin, daha çabuk ve daha iyi öğrendikleri bir gerçektir (Urhan: 2014. 1).

(Akyol, Özay, 2015) “Teke Bölgesi Geleneksel Çalgılarından Kabak Kemanenin Ülkemizdeki Eğitim Uygulamaları ve Bir Metod Önerisi” isimli bildiride kemanenin ülkemizde müzik eğitimi veren kurum ve kuruluşlarda kullanılma durumlarının saptanması, ortak bir metot uygulamasının sağlanması ve eğitim birliğine gidilmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Kolaydan zora-basitten karmaşığa doğru bir yol izlenerek ve seviyelere uygun ezgiler eklenerek bir metot oluşturulmuştur. İki bölümden oluşan bu metot çalışmasında 1. bölümde temel kemane eğitimi, 2. Bölümde ise Türk müziğinde kullanılan komalı sesler yanında Türk müziğine ve kemaneye özgü çarpmalar, glisando ve trillere yer verilmiştir. Kemane ile ilgili genel bilgiler verilmiş ve bir metot önerisi sunulmuştur.

(Baykal, 1999) “Türk Halk Müziği Sazlarından Kemane ve Kemane Metodu Üzerine Çalışmalar” isimli yüksek lisans tezinde kemane metodu üzerine bir çalışma yapmıştır.

(Bircan, 2010) “Kemane İcrasında Artikülasyon ve Yay Uygulamaları” isimli yüksek lisans tezinde Türk halk müziği eserinin notaya alınışı sırasında tespiti yapılmayan seslendiriliş özelliklerinin nota üzerinde yer alması ve bunların çalgısal icrada nasıl gerçekleştirildiğinin tespiti konularında bir model olmayı amaçlamıştır. İcra özelliklerinin yazılı hale gelmesi ile mevcut icra özelliklerinin tespitini mümkün kılmayı amaçlayan bu çalışmada; kaynak tarama, uygulama ile örnekleme yöntemleri kullanılmış, konunun önemini vurgulamak maksadıyla profesyonel icracı ve eğitimciler ile kişisel görüşmeler yapmıştır. Ayrıca örnek notalar üzerinde bu uygulamaları şekillerle örneklendirilmiştir.

(Çelik, 2009) “Türk Dünyasında Üç Yaylı Çalgı Kılkobız, Kamança ve Kabak Kemane Üzerine Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tezinde “Kabak Kemane Yapımında Kullanılan Malzemeler”, “Kabak Kemanenin Yapımı”, “Kabak Kemanenin İcrası” ve “Kabak Kemane ile Çalınan Örnek Eserler” ile ilgili bilgiler ve notalar yer almaktadır. Kazakistan, Azerbaycan ve Türkiye’de kullanılan bu üç çalgıyla ilgili yapılan araştırmalar ve eserlerin Türkçeye çevrilmesi, diğer Türk topluluklarındaki yaylı çalgı kültürünün tespit edilmesi, karşılıklı görüşme yöntemiyle bu üç yaylı çalgının ortaya çıkışı, yapımları ve icraları hakkında bilgilerin toplanması ve son olarak da üç yaylı çalgının karşılaştırma yapılarak ortaya çıkan sonuçların incelenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarından oluşmuştur.

(Çelik, 2018) “Batı Anadolu’da Kabak Kemane ve İcra Geleneği” isimli doktora tezinde Anadolu sahasında ve dışında yapılan arkeolojik kazılardan elde edilen bulguları inceleyerek kemanenin tarihi ve kökeni ile ilgili bilgiler vermiştir. Türk dünyasındaki diğer yaylı çalgıları inceleyerek aralarındaki farkları ve benzerlikleri ortaya koymuş ve bu bilgilerden yola çıkarak Anadolu sahasındaki yaylı çalgıları sınıflandırmıştır. Kemane çalgısını adlandırma, köken, çalgı sınıflandırması, yöreden yöreye farklı kesimler içerisindeki akort, yapı ve icra karşılaştırılması, çalgının repertuarı, icra tekniği ve tavır özellikleri, kemane icracıları, yerellik ve ulusallık bağlamlarında kemanenin işlevlerini değerlendirmiştir.

(Kulaboğa, 2007) “Ege bölgesi Türküleri’ nin Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği Bölümü'nde verilmekte olan kabak kemane eğitimine uygulanabilirliği ve bu çalışmanın uzmanlar tarafından değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tezinde Ege Bölgesi Türkülerinin Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği Bölümünde verilmekte olan kemane eğitiminde ders materyali olarak kullanılabilirliğini araştırmak ve yeni materyalleri kemane repertuvarına kazandırmak amacıyla yapmıştır. Türk halk müziği, Türk halk çalgıları, Ege Bölgesi Türküleri ve kemane üzerine bilgiler verilmiş, uzman görüşleri ile zenginleştirilen araştırmada görüşme yöntemi ile uzmanların konu ile ilgili fikirlerine başvurulmuştur. Sonuç olarak ders materyali niteliğindeki türküler hakkında veriler değerlendirilerek bu dersi verecek tüm kurumlar için kaynak olması yönünde önerilerde bulunulmuştur.

(Sezer, 2016) “Kabak Kemane ile Azeri Kamançası'nın yapı ve icra tekniği açısından karşılaştırılması” isimli yüksek lisans tezinde kemane ve kamançanın organolojik açıdan incelemiş, teknik ve tarihsel süreçlerini açığa çıkartacak bilgiler vermiştir.

(Şener, 1994) “Türk halk müziği yaylı sazlarından Kemane’ nin yapısı -pozisyon problemleri ve eğitimi” isimli yüksek lisans tezinde kemanenin ana pozisyonun devamı olarak II. pozisyon kavramı üzerinde durmuş ve etütler hazırlamıştır.

(Şimşek, 2013) “Teke yöresi Burdur ili mahalli kemane icracılarının yöresel kemane çalım teknikleri” isimli yüksek lisans tezinde Burdur yöresi kemane çalım tekniklerini ve tavrını tanıtmayı amaçlamıştır. Kemanenin ortaya çıkışı ve günümüze kadar olan gelişimi anlatılmıştır. Günümüzdeki kemanenin yapısal özelliklerinden bahsedilmiş, akort geleneği, türleri, icra alanları hakkında bilgiler verilmiş ve kemane icrasında kullanılan çalım tekniklerine değinilmiştir. Burdur ili mahalli sanatçıların çalım teknikleri incelenmiş ve bu yöresel türküler, evrensel çalım tekniklerine göre notaya alınmıştır. Sonuç olarak geleneksel icranın tüm özelliklerini yansıtabilecek

notaların yazılablmeslını, bu notalar sayeslnde, eğitlmclden ğrenclye ve lcracıya geleneğln doğru aktarılmasını ve yağatılmasını mmkn klablecektlr.

(Yrek, 2017) “Kabak kemane alęısı lln bağlangı dzeylnde br alışma sistematlęl nerısı” lsmll yksek llsans tezlnde bağlangı sevlyeslne uygun br metot nerısı sunmuştur. Araştırmanın amacl kemanenln eğltlmne Batı’da ve lkemlzde kabul grmş yaylı alęı metotlarından yola ıkarak, (bağlangı dzeylnde) evrensel bağlamda br metodoloğlk yaklaşım ortaya koymaktadır. Betlmsel br araştırma nltelęl taşıyan bu alışmada genel tarama modell kulanılmıştır. Ayrıca metot lncelemesl lerdlęl lln nltelksel araştırma ynteml kulanılmıştır. Verllernl kaynak tarama ve grşme formu ile elde etmış ve lerlk analzl yapmıştır. Sonu olarak araştırmada en ok kulanılan yerll ve yabancı toplam on kl adet keman metodu,  adet vlyola metodu, drt adet vlyolonsel,  adet kontrbas, kl adet kamana ve son olarak ta br adet kemane metodu detaylı lncelemıştır. Tm metotlardakl ortak noktaları lnceleyerek bağlangı dzeylnde br sistematlk oluşturmuştur.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma modeli kullanılarak sonuçlandırılmış bir çalışmadır.

“Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39).

Araştırmanın bu bölümünde kaynak taraması, uzman grubunda bulunan öğretim elemanları ile yapılacak görüşme için yarı yapılandırılmış soruların hazırlanması, uzman grubundan elde edilen verilerin analizini, ilgili bölümlerde eğitim-öğrenim gören öğrenciler için hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ve verilerin analizini içerir.

3.2. Evren ve Örneklem

Aslında iki tür evren vardır. Birisi, genel evren, ötekisi ise “çalışma evreni” dir. Genel evren soyut bir kavramdır; tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Örneğin, insanları evren olarak alan bir araştırmacının, tüm insanlara ulaşması ya da onlara genellenebilecek bir başka yol izleyerek tümüyle güvenli bir sonuca varması olanaksızdır. Bu nedenle olası yanlış anlamaları da kaldırabilmek için, “çalışma evreni” kavramı geliştirilmiştir. (Karasar,2011:110).

“Örneklem (sample), belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar, çoğunlukla örneklem kümeler üzerinden yapılır ve alınan sonuçlar, ilgili evrenine genellenir” (Karasar, 2011: 110).

Yukarıdaki kaynaklardan edinilen bilgilere göre araştırmanın evrenini, ülkemizde 1976 yılında ilk kemane eğitimin verildiği kurum olan İTÜ TMDK’nın kurulması ile başlayıp günümüze kadar devam eden süreçte, lisans düzeyinde kemane eğitimi-

öğretimi veren öğretim elemanları ile bu eğitim-öğretimi alan kemane öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise ülkemizde 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında lisans düzeyinde kemane eğitimi-öğretimi veren araştırmacı hariç 13 öğretim elemanı ile araştırmacının görev yapmakta olduğu kurumdaki kemane öğrencileri dahil 9 yüksek öğretim kurumunda 1, 2, 3 ve 4. Sınıfta eğitim-öğretim gören 90 kemane öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma için konuya yönelik kaynaklara ulaşıp daha önce yayımlanmış ve yayımlanmamış kitap, makale, bildiri, lisans bitirme, yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tez çalışmaları taranmış, yapılmış benzer çalışmalar gözden geçirilmiştir. Üniversitelerde kemane eğitim-öğretimi veren uzmanlara yarı yapılanmış görüşme formu uygulanmıştır. Kemane eğitim-öğretimi verilen üniversitelerdeki öğrencilere yarı yapılanmış görüşme formu uygulanmıştır.

3.4. Görüşme Formu Sorularının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacının danışmanı ve uzmanların denetiminde hazırlanan görüşme sorularında, ad, soy ad, yaş, çalıştığı kurum, mesleki tecrübe, eğitim durumu, unvanı gibi soruların yanı sıra 14 adet araştırmanın amacına hizmet eden açık uçlu soru sorulmuştur.

Görüşme formu araştırmanın örneklemini oluşturan uzman grubundaki 13 eğitimeciye telefon ve e-posta yolu ile gönderilmiş ve verilen 90 günlük süre içerisinde sonuçları alınmıştır. U5, U8 ve U13 verilen 90 günlük süre içerisinde görüşme formlarını cevaplandırmadıkları için değerlendirmeye alınmamıştır.

3.4.1. Uzman Grubuna Yönelik Yarı Yapılanmış Görüşme Soruları

Yapılanmış görüşme önceden belirlenmiş ve ne tür soruların sorulacağı belli olan görüşmelerdir. Görüşmenin planında hangi verilerin toplanacağı önceden belirlenmiştir.

Görüşmeciye bırakılan hareket özgürlüğü kısıtlı tutulmalıdır. Yapılanmamış görüşme ise, görüşmeciye büyük hareket ve yargı serbestisi veren, esnek, kişisel görüş ve yargıların kökenlerine inmeyi sağlayan bir görüşme şeklidir. Yapılanmamış görüşmeler, daha çok, araştırmaların başlangıç aşamalarında, soruna ilişkin önemli değişkenleri saptarken yararlı olurlar. Yapılanmışlık, kuşkusuz bir derece sorunludur. Görüşmeler, çoğun, bu ikisi arasında bir ortamda yapılır ki, bunlara da yarı yapılanmış görüşmeler denir (Karasar, 2014: 168).

Uzman grubuna yöneltilen sorular aşağıdaki gibidir;

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı:

Doğum tarihi:

Çalıştığı kurum:

Unvanı:

Öğrenim durumu:

Mesleki tecrübe:

1. Kurumunuzda kemane eğitimi haftada kaç ders saati ve toplam kaç yarıyıl devam etmektedir? Ayrıca dersin bireysel veya toplu verilmesi ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?

2. Lisans eğitimi sonunda, öğrencilerinizin icra seviyesi ve donanım olarak hangi düzeyde olmasını bekliyorsunuz?

3. Kemane eğitiminde Türk Halk Müziği dışındaki müzik türlerinden faydalıyor musunuz? Faydalanılıyorsa hangi müzik türlerinden faydalanılmaktadır? Gerekliliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

4. Keman eğitiminde kullanılan artikülasyon, nüans, yay yönleri ve parmak numaraları gibi işaretleri kemane eğitiminde kullanıyor musunuz? Konu ile ilgili

görüşleriniz nelerdir?

5. Keman eğitiminde kullanılan pozisyon çalışmalarının kemane eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

6. Eğitim süreci boyunca kullandığınız düzenler hakkında bilgi veriniz. Kullandığınız düzenlerin gerekliliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

7. Kemane eğitimi ile ilgili metot eksikliği hakkında görüşleriniz nelerdir? Bilimsel yöntemlerle hazırlanmış bir metodun oluşturulması ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

8. Eserlerin öğretime geçmeden önce yöre, kaynak kişi, usul ve makam gibi konular hakkında ön bilgi verilmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

9. Eserlerin öğretime geçmeden önce, eserin icrasına yönelik egzersiz ve etütler hazırlıyor musunuz? Egzersiz ve etütlerin kullanımı ile görüşleriniz nelerdir?

10. Kemane eğitim sürecinde kullandığınız eserlerin sıralamasını neye göre yapıyorsunuz? Bu sıralama ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?

11. Kemane eğitimi sürecinde kemane öğrencilerinin yardımcı çalgı dersi alması gerekliliği konusunda görüş ve önerileriniz nelerdir? Eğer yardımcı çalgı dersi alınacaksa hangi çalgı dersi verilmelidir? Neden?

12. Derslerinizde öğrencilere kemane ile eşliğin yanı sıra başka çalgılarla da eşlik etmenin gerekliliği konusunda görüş ve önerileriniz nelerdir?

13. Öğrencilerinize dinleme konusunda hangi kaynakları öneriyorsunuz?

14. Yukarıdaki sorulara vermiş olduğunuz cevaplar dışında bu araştırmaya katkı sağlayacak görüş ve önerileriniz nelerdir?

3.4.2. Öğrenci Grubuna Yönelik Yarı Yapılanmış Görüşme Soruları

Öğrencilerin kemane eğitim-öğretimine ilgilerinin ne olduğunu bulmayı amaçlayan bu yarı yapılanmış görüşme formunda araştırmacının danışmanı ve uzmanların denetiminde çalışmanın amacına hizmet eden 8 adet açık uçlu soru hazırlanmıştır.

Görüşme formu araştırmanın örneklemini oluşturan öğrenci grubundaki 90 öğrenciye telefon ve e-posta yolu ile gönderilmiş ve verilen 90 günlük süre içerisinde sonuçları alınmıştır.

Öğrenci grubuna yöneltilen sorular aşağıdaki gibidir;

1. Kemane dersine ilginiz nasıldır?
2. Kemane dersinde öğretmeninizin size eşlik etmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?
3. Kemane dersinde eserleri öğrenmeden önce etüt çalışmayı gerekli görüyor musunuz?
4. Kemane dersinin bir metot eşliğinde devam ettirilmesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
5. Kemane dersinin haftalık programdaki yeri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
6. Kemane ders saatlerini yeterli buluyor musunuz?
7. Kemane dersinin yıllık müfredatı ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?
8. Kemane derslerinde THM dışında farklı müzik türlerinden örnekler öğretilmesi konusundaki görüş ve önerileriniz nelerdir?

3.5. Verilerin Analizi

“Veri analizi verilerin düzenlenmesi, araştırma soruları çerçevesinde betimlenmesi ve yorumlanması aşamalarından oluşur. Eylem araştırmalarında analiz genellikle süreklilik gösterir; yani veri toplama ile eş zamanlı yürütülür ve toplanacak ek verilerin türü ve niteliğine ışık tutar. Toplanan verilerin analizi araştırmaya konu olan uygulamanın ya da sürecin anlaşılmasını sağlar. Verilerin betimlenmesi ve alanyazın değerlendirmesi çerçevesinde araştırmacı birtakım yorumlara ulaşır ve araştırma problemine ilişkin öneriler ortaya koyar (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 303).

Türkiye’de lisans düzeyindeki kemane dersinin eksiklerini belirlemeyi hedefleyen ve nasıl giderilebileceğine ilişkin sonuçlar arayan bu araştırmada, uzman grubuna yönelik hazırlanan 14 adet açık uçlu yarı yapılanmış sorulara verilen cevaplardan elde edilen bulgular analiz edilmiş ve ayrı ayrı yorumlanmıştır. Bununla beraber araştırmacının görev yapmakta olduğu yüksek öğretim kurumundaki kemane öğrencileri de dahil toplam 90 öğrenciye 8 adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılanmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler bulgular bölümünde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

4. BULGULAR ve YORUMLAR

4.1. Uzman Grubundan Elde edilen Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde 9 eğitim kurumunda çalışan 10 eğitimciye yarı yapılanılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yanıtları analiz edilip yorumlanmıştır. Eğitimcilerin bilgileri şu şekildedir;

Tablo 1. Uzman Grubu Bilgileri

<i>Unvanı</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Öğrenim durumu</i>	<i>Yaşı</i>	<i>Hizmet yılı</i>	<i>Öğrenci sayısı</i>	<i>Kurum ismi</i>
Öğr.Gör.Dr.	K	Dr.	56	33	4	İstanbul Teknik Üniversitesi
Öğr.Gör.Dr.	E	Dr.	52	25	-	Gaziantep Üniversitesi
Öğr.Gör.Dr.	E	Dr.	46	25	3	İstanbul Teknik Üniversitesi
Öğr.Gör.Dr.	E	Dr.	37	13	10	Ege Üniversitesi
Öğr. Elm	E	Y.L.	40	13	3	Haliç Üniversitesi
Öğr.Gör.	E	Y.L.	37	12	7	Ordu Üniversitesi
Öğr.Gör.	E	Y.L.	33	6	3	Ordu Üniversitesi
Öğr. Elm.	E	Y.L.	27	7	-	İnönü Üniversitesi
Öğr. Elm.	E	Y.L.	27	5	5	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Okutman	E	L.	41	2	4	Kocaeli Üniversitesi
Öğr.Gör.	E	L.	42	18	7	Ege Üniversitesi
Okutman	E	L.	28	6	25	Gaziantep Üniversitesi
Öğr. Elm.	E	L.	26	2	7	Ege Üniversitesi
Öğr. Elm.	E	L.	32	6	12	Akdeniz Üniversitesi

14 eğitimcinin 4'ü doktora programını bitirmiş, 5'i yüksek lisans programını bitirmiş, diğer 5'i ise lisans mezunudur. Elde edilen verilere göre akademik düzeyde kadro eksikliği olduğu anlaşılmaktadır. Eğitimcilerin yaş oranlarına bakıldığında en büyüğü 56, en küçüğü ise 26 yaşındadır. Eğitimcilerin cinsiyet farkına bakıldığında ise sadece bir tanesi kadın diğer 13'ü erkektir. Bu verilerden yola çıkılarak lisans eğitimini tamamlamış kadın icracıların akademik kadrolara ilgi duymadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Eğitimcilerin hizmet yılına bakıldığında en yüksek hizmet yılının 33, en az hizmet yılının ise 2 yıl olduğu görülmektedir. Kemane öğrencilerinin sayısal çoğunluğuna bakıldığında en yüksek öğrenci sayısının Gaziantep Üniversitesi'nde olduğu görülmektedir.

4.1.1. Kurumunuzda Kemane Eğitimi Haftada Kaç Ders Saati ve Toplam Kaç Yarıyıl Devam Etmektedir? Ayrıca Dersin Bireysel veya Toplu Verilmesi İle İlgili Görüş ve Önerileriniz Nelerdir?

U 1: 8 yarıyıl çalgı dersi verilmektedir. Çalgı bölümünde dört, diğer lisans bölümlerinde iki ders saati. Her öğrenciye birer ders saati ayırıyorum.

U 2: 8 yarıyıl çalgı dersi verilmektedir. Lisans 1-2-3 sınıf öğrencileri hafta da 4 saat, 4.sınıf öğrencileri ise 6 saat Kemane dersi almaktadır. Ders saatlerini bölerek farklı zamanlarda yapılması daha uygundur.

U 3: 8 yarıyıl çalgı dersi verilmektedir. İTÜ'nin sistemi 5 öğrenciye kadar bir sınıfta ders seçebilmeyi mümkün kılıyor. O dönem kaç öğrenci seçti ise o sayıda ders yapıyorum. Bu genellikle 1 ya da 2 oluyor. Genellikle daha düşük seviyedeki öğrenciyi yukarıdaki seviyesine çıkartacak bir sistem uygulamaya çalışıyorum.

U 4: 8 yarıyıl çalgı dersi verilmektedir. İlk okulu kazandıkları yıl gruplara ayırıyoruz öğrencileri çalgı geçmişlerine göre. Ama yine de öğrenciler, çeşitli nedenlerden dolayı farklı düzeylerdeyse teker teker derse alıyorum, yakın seviyedelerse dersi toplu yapıyorum. Lisans 1'de 6 saat, 2,3, ve 4. Sınıfta 4 saat

çalğı dersi yapıyorum.

U 5: 8 yarıyıl çalğı dersi verilmektedir. Öğrenci sayısı ve seviyesine göre bazı sınıflarda bireysel, bazı sınıflarda toplu yapıyorum. Dersleri ara vermeden (blok ders) 1,30 saat yapıyorum. Ders yoğunluğum ve öğrenci sayısı az ise her birine haftada ikişer saat, fazla ise her bir öğrenci için haftada birer saat ayırmak suretiyle ders yapıyorum.

U 6: 8 yarıyıl çalğı dersi verilmektedir. Haftada 2 saat bireysel olarak yapıyoruz. Fakat haftada en az 4 saat ders yapılması uygun olacaktır.

U 7: 8 yarıyıl çalğı dersi verilmektedir. Genellikle bireysel ders yapıyorum. Haftada 4 saat ders yapıyorum. Aynı eserleri seviyelerine uygun farklı yöntemler uygulayarak öğretiyorum.

U 8: 8 yarıyıl çalğı dersi verilmektedir. 4 ders saati toplu ders yapıyorum. Genellikle seviye olarak hızlı ilerleyen öğrencileri farklı bir saat diliminde çağırıp fazla parça ve egzersiz çalışıyorum.

U 9: 8 yarıyıl çalğı dersi verilmektedir. Toplu 4 saat ders yapıyorum. Öğrencileri seviyelerine göre ayırarak farklı saatlerde ders yapıyorum.

U 10: 8 yarıyıl çalğı dersi verilmektedir. Derslerimi bireysel yapıyorum. Temel bilimler öğrencileri haftada 4 saat (4. Sınıflar 6 saat), Ses eğitimi ve Halk Oyunları öğrencileri ile haftada 2 saat ders yapıyorum. Genelde derslerim bireysel fakat birkaç sınıfta seviye farkı var. Dersi bölerek bireysel olarak işliyorum. Her öğrencinin ilerleme hızı aynı olmadığı için seviyelerine göre ayırıp öğrencilerle bireysel olarak ilgilenmek en doğru sonucu verecektir.

İTÜ (çalğı yüksek bölümü), EGE ve Gaziantep üniversitesindeki eğitimciler haftada ortalama 4 saat toplu ders yapmaktadırlar. Ege Üniversitesinde 1. Sınıfta 6 saat, Gaziantep Üniversitesinde ise 4. Sınıfta 6 saat olarak farklılık göstermektedir. Diğer

üniversitelerde (İnönü Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Haliç Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi) ise bireysel 2 saat kemane dersi yapılmaktadır. Toplu bir şekilde ders yapan öğretim elemanlarının genellikle öğrencilerin seviyelerine göre gruplar oluşturdukları tespit edilmiştir. Eğitimciler kemane dersinin haftada en az 4 saat olması gerektiğini düşünmektedirler.

Bu verilerden yola çıkıldığında eğitimcilerin ortak görüşünün kemane dersinin haftalık ders programında 4 saat olması, eğer toplu ders yapılıyor ise öğrencilerin seviyeleri bakımından birbirlerine yakın gruplar oluşturulması, eğer dersler bireysel yapılıyor ise haftalık ders programında birkaç gün ara ile yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.1.2. Lisans Eğitimi Sonunda, Öğrencilerinizin İcra Seviyesi ve Donanım Olarak Hangi Düzeyde Olmasını Bekliyorsunuz?

U 1: *Çoğu bölümün hedefi benzer olsa da özellikle Çalgı Bölümü lisans öğrencileri, temel meslek dersi niteliğindeki çalgı eğitim ve öğretimleri bitiminde gerek solo ve gerekse eşlik anlamında yetkin ve ileri bir icra seviyesine erişmiş olmalıdır.*

U 2: *Temel Bilimler Bölümü öğrencileri için; gördüğü eseri deşifre edebilmeli, yöresel ve kişisel tavrını yansıtmalı.*

U 3: *Öncelikle çalgıda doğru bir tekniğe sahip olmaları benim için çok önemli (doğru tutuş vb.). Sonrasında bağlı olduğu bölümün özelliklerine göre hazırlanmış kemane çalgısı için uygun bir repertuar edinmeleri için gayret gösteriyorum. Bu repertuarı doğru bir çalgı hakimiyeti ile yöre tavrına uygun icra etmelerini bekliyorum.*

U 4: *Halk müziği örneklerinden her makam dizisine sahip eserleri icra edebilmesini bekliyoruz. Aslında okulumuza üç farklı profilde öğrenci geliyor. Dolayısıyla da beklentilerimiz değişebiliyor kabak kemanede. Birinci tip öğrenci, hayatında hiç*

çalgı çalmamış ve ilk defa kabak kemane çalmaya çalışan öğrenci profili, ikincisi az çok bir çalgı çalıp, özellikle de bağlama çalıp okulda kabak kemane seçen öğrenci, üçüncü tip ise okuldan önce kabak kemane çalan ve okulda da çalgı olarak kabak kemaneyi seçen öğrenci. Her dönem bu öğrenci şekilleri değişebiliyor. Bunun için hiç çalgı çalmamış bir öğrenciye, halk müziğinin her makam dizisine sahip eserleri icra edebilmesini beklerken, bağlama ve kabak kemane geçmişi olan öğrenciyle açış gibi doğaçlamaları da çalışabiliyoruz. Bunun dışında farklı türlerden eserler de geçebiliyoruz. Ama asıl olan her öğrenci profili için, halk müziği örneklerini, hemen hemen her yöreden ve farklı makam dizilerine sahip eserleri geçmelerini sağlamak bizim birinci hedefimiz.

U 5: Profesyonel olarak kabak kemane icra edebilme ve akademik düzeyde kabak kemane eğitimi verebilme.

U 6: Öğrenci 4 yıllık eğitimin sonucunda Türk müziği ile ilgili herhangi bir solo veya topluluk icra uygulamalarında yer alabilecek yeterlilikte olmalıdır.

U 7: 4 yıllık eğitim sonucunda müfredattaki eserleri icra etmesi ve çalışmalarını sürdürebilir hale gelmesi.

U 8: Kemanede kullandığı sesleri temiz seslendirebilen, toplu icralarda bütünlük sağlayabilen, bireysel performansta sazına hakim olabilme olarak sıralayabiliriz.

U 9: Gördüğü ve duyduğu eseri sorunsuz icra edebilmesi gerekmektedir.

U 10: Tüm yörelere hakim, yöre ezgilerini hakkıyla icra edebilen ve kendi tavrını yansıtabilen düzeyde olmasını bekliyorum.

Eğitimcilerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin mezun olduklarında THM'nin bütün türlerine hakim olmalarını beklemektedirler. Bunun dışında yöresel açışları icra edebilmeleri, deşifre bilgilerinin kuvvetli olması, THM korolarında görev alabilecek seviyede olmaları gibi konuları ön planda tuttıkları tespit edilmiştir. Bazı eğitimciler

ortaöğretim döneminde bağlama eğitimi almış olan öğrencilerin daha ileri seviyelere gelebileceklerini düşünmektedirler. Bu öğrencilerden THM' nin bütün türlerine hakim olmalarının yanı sıra doğaçlama konusunda da yeterli donanıma sahip olabileceklerini belirtmektedirler. Bazı eğitimciler ise 4 yıllık lisans eğitimini tamamlamış öğrencilerin profesyonel birer icracı olmaları gerektiğini ve akademik düzeyde eğitim verebilecek seviyede olmaları gerektiğini düşünmektedirler.

Bu veriler doğrultusunda eğitimciler 4 yıllık lisans eğitimini tamamlamış bir öğrencinin THM' nin bütün yörelerine ve türlerine hakim olmasını, yörelere uygun açış ve doğaçlama yapabilmesini, deşifre ve solfej bilgileri kuvvetli olmasını bekledikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca eğitimciler öğrencilerin ileri seviye THM eserlerini çalabilmeleri için eğitim müfredatlarının ve ders saatlerinin bu amaçlara uygun olarak düzenlenmesinin gerekli olduğu sonucunu ortaya koymaktadırlar.

4.1.3. Kemane Eğitiminde Türk Halk Müziği Dışındaki Müzik Türlerinden Faydalaniyor Musunuz? Faydalaniyorsa Hangi Müzik Türlerinden Faydalaniılmaktadır? Gerekliliği ile İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Özellikle çalgı bölümü lisans öncesi orta ve lise eğitimi ilk yarı yıllarında tarafımda kullanılmaktadır. Basitten karmaşığa uzanan süreçte, farklı yorum örnekleriyle de çalışan öğrenci, ileride yine gerek solo ve gerekse eşlik anlamında, farklı form ve türdeki alanlara da uyumlu icra katkısında bulunabilecektir.

U 2: Buna ihtiyaç duyulmamaktadır, çünkü Türk halk müziğinin tüm hacmi eğitimin sağlıklı yürütülmesine olanak sağlayabilmektedir. Ancak; eğitimin ilk aşamasında tampere sisteme uygun etüt ve egzersizlerin bulunması gereklidir.

U 3: Faydalanılmasında bir sakınca görmüyorum. Azerbaycan müziklerinden örnekler kullanıla bilinir.

U 4: Öğrencilerin seviyeleri bu bağlamda önemli. Eğer öğrencilerin seviyesi

uygunsa farklı müzik türlerinden örnekler çalışmasında bir sakınca yok.

U 5: Çalgı eğitimi kapsamında sadece THM 'ne ilişkin eserler öğretilmelidir. Diğerleri ise ders saati dışında öğrencinin seviyesine göre öğretilir.

U 6: Burada belirleyici olan nokta öğrencinin seviyesidir. Eğer çalgı eğitimimiz ortaokul döneminde başlayıp, lisans döneminde de devam ediyor olsaydı o zaman (lisans düzeyine öğrenci belli bir seviyede geleceğinden) THM dışındaki türlerden örnek eserleri öğretmemiz mümkün olabilirdi. Böyle bir eğitim (Kemane eğitimi anlamında) ülkemizde sadece İTÜ'de mevcuttur. Diğer üniversitelerde ise birçok öğrencinin kemane eğitimine sıfırdan başladığını biliyoruz. Buradan hareketle eğer programımızı öğrencinin çalgıya sıfırdan başladığını dikkate alarak yapıyorsak programa THM dışında sadece (Türk müziğinin bütünlüğü düşüncesiyle) TSM'den örnekler koyabiliriz diye düşünüyorum.

U 7: Türk halk müziğinin geleneksel yapısının bozulacağı düşünülürse kabak kemane eğitiminde farklı müzik türlerinin icrası düşünülmemelidir. Fakat kabak kemanenin bu müzik türlerinde icrası da mümkün olabilir ve günümüzde örnekleri de vardır.

U 8: Sadece THM öğretilmesinden yanayım. Diğer müzik türlerinden örnekler öğretilmesine gerek olmadığını düşünüyorum.

U 9: Evet kesinlikle öğretilmesi taraftarıyım. Her çalgının farklı tınısının müzik türlerine zenginlik katacağı düşüncesindeyim.

U 10: Öğrencilerimiz Türk sanat müziği ve Batı müziği derslerini ayrıca almaktadır. Bu eğitimlerin de Kabak Kemane dersine olumlu yönde etki edeceğini düşünmekteyim. Batı müziği dersi içeriğinde aralık kavramları da anlatılmaktadır. Türk sanat müziği bilgileri dersinde ise makam bilgileri verilmektedir. En basit haliyle düşünecek olursak dahi gerekliliği kaçınılamaz.

U2, U5 ve U8'in dışındaki diğer 7 eğitimci bu konuda ortak görüşe varmaktadır. Eğitimciler eğer öğrencilerin seviyeleri uygun ise TSM ve Azerbaycan halk müziğinden örnekler öğretilmesinde bir sakınca görmediklerini belirtmişlerdir. U2 THM'nin iyi seviyede öğretilmesi ile diğer müzik türlerinin öğretilmesine gerek kalmayacağını düşünmektedir. U5 ise ders saatleri dışında öğrencinin seviyesi uygun ise öğretilmesi gerektiğini düşünmektedir. U8 ise sadece THM'nin öğretilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Veriler analiz edildiğinde eğitimcilerin büyük çoğunluğunun kemane derslerinde farklı müzik türlerinden örnekler de öğretmek istedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Diğer eğitimciler ise kemane eğitiminde THM'nin geleneksel yapısının dışına çıkılmaması gerektiğini düşündükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.1.4. Keman Eğitiminde Kullanılan Artikülasyon, Nüans, Yay Yönleri ve Parmak Numaraları Gibi İşaretleri Keman Eğitiminde Kullanıyor Musunuz? Konu İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Tabii ki kullanıyorum. Anlatarak, örnekleyerek, zaman zaman nota üzerinde yazarak çalışıyoruz.

U 2: Keman için uyarladığım yay nüans ve parmak numaraları eğitimin tüm aşamasında kullanılmaktadır.

U 3: *Evet hepsini kullanıyorum. Kullanılmasını gerekli görüyorum.*

U 4: *Evet kullanıyorum. Gerekli olduğunu düşünüyorum.*

U 5: *Evet birçoğunu kullanıyorum.*

U 6: *Yay yönlerini sadece 1. Sınıfta gösteriyorum. Daha sonra öğrenci birden fazla kemanenin yan yana kullanıldığı durumlar dışında yay yönlerini eserin vurgularına ve usul özelliğine göre kendisi belirliyor. Parmak numarasını da sadece önem arz eden durumlarda yazıyorum. Ayrıca sağ ve sol el tekniklerini eserler öğrenilirken*

gösteriyorum. Sağ elde staccato, detache, legato, tremolo, martele ve sızlatma olarak; sol elde ise tril, vibrato, acciaccatura (çarpma), glissando, mordan, dilli çalma (çarpmalı iniş), pizzicato (parmakla çalma), flajöle şeklinde öğretiyorum.

U 7: Evet neredeyse hepsini kullanıyorum.

U 8: Genellikle kullanmaya çalışıyorum. Nota üzerinde uygulayarak gösteriyorum.

U 9: Evet kullanıyorum. Kullanılmasını gerekli görüyorum.

U 10: Genellikle yay yönleri ve parmak numaralarını daha çok kullanıyorum.

Eğitimci grubun tamamı keman eğitiminde kullanılan artikülasyon, yay teknikleri ve parmak numaraları gibi işaretlerin hepsini kullandıklarını belirtmişlerdir. Bazı eğitimciler sadece 1. sınıfta yay yönleri öğretmektedirler. Sol el parmak numaralarını ise gerekli görüyor ise belirterek uygulamaktadırlar. Eğitimci grubunun çoğunluğu bu işaretleri nota üzerinde uygulayarak öğrettiklerini belirtmişlerdir.

Bu noktadan yola çıkılarak keman eğitiminde kullanılan artikülasyon, nüans, yay yönleri, parmak numaraları gibi işaretlerin birçoğunu eğitimcilerin halihazırda uyguladıkları anlaşılmaktadır. Bu uygulamaların kemane eğitiminde de kullanılması kemane eğitiminin kalitesini ve niteliğini arttıracakı düşünülmektedir.

4.1.5. Keman Eğitiminde Kullanılan Pozisyon Çalışmalarının Kemane Eğitiminde Kullanılması İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Gerekli çalışılarda 1. ve 2.pozisyon kullanılması gerekmektedir.

U 2: Kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum.

U 3: Evet kullanılmalıdır.

U 4: Ben de kullanıyorum ve öğrencilerime de öğretmeye çalışıyorum.

U 5: *Kendi icralarımda kullanmaya çalışıyorum. Öğrencilere yönelik ise kabak kemane icrasında teknik olarak belirli bir seviyeye ulaşan öğrencilere örneklemi gösteriyorum.*

U 6: *4 yıllık eğitim sürecinde maalesef sadece 1. pozisyonu kullanabiliyoruz.*

U 7: *Evet kullanmaya çalışıyorum. Gerekli olduğunu düşünüyorum.*

U 8: *Evet kullanmaya ve öğretmeye çalışıyorum. Fakat öğrencilerin belirli seviyelere gelmeleri gerekmektedir.*

U 9: *Evet uygulamalı olarak öğretmeye çalışıyorum.*

U 10: *Keman eğitimindeki gibi olmasa da farklı karar seslerinden pozisyon çalışmaları yaptırıyorum.*

Keman icrasında kullanılan pozisyon tekniklerini sadece U2 kullanmadığını belirtmiştir. Diğer 9 eğitimci ise öğrencilerin seviyeleri uygunsa bu tekniği öğrettiklerini belirtmişlerdir.

Geleneksel kemane icrasında, kemanda kullanılan pozisyon kavramının gelişmediği görülmektedir. Bunun temel sebebi ihtiyaç olmaması ve yörede icra edilen eserlerin kemanenin ses aralığının dışında olmaması gösterilebilir. Fakat günümüzde usta icracılar bu teknikleri kullanarak farklı müzik türlerinden örnekler de icra edebilmektedirler.

4.1.6. Eğitim Süreci Boyunca Kullandığınız Düzenler Hakkında Bilgi Veriniz. Kullandığınız Düzenlerin Gerekliliği İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: *Asıl kullanılan akort şekli inceden kalına; Re-La-Re-Sol. Bazen de; Re-La-Re-La / Re-Sol-Re-Sol.*

U 2: Tizden pese doğru 4-5-5 ya da 4-5-4 akordu ile çalışılmaktadır. Ör: 1.tel Mi, 2.tel Si, 3.Tel Mi ve 4. Tel Sol-La(Diopozen) ancak bağlamada olduğu gibi biz pratikte bunun ifadesini Re-La-RE-Sol diye anlatmaktayız.

U 3: Farklı akort düzenlerinde ve transpoze çalabilmeyi öğretiyorum. Benim kullandığım akort düzeni sol – re – la – re.

U 4: En sık en kalın telden itibaren; la-re-la-re akort şekli, zaman zaman sol-re-la-re akordunu da kullanıyoruz.

U 5: Üç farklı akort düzeni öğretiyorum, bunlardan;

1. Fa (mi)/do (si)/fa (mi)/do (si) son tel ihtiyaç duyulduğunda sol (rast) karalı eserlerde si (la) seslerine akort edilmektedir.

2. Doktora tezimde de çalıştığım; Orta Anadolu Yöresi ezgilerinin icrasını, Orta Anadolu Abdal müzik geleneğindeki keman akort düzeniyle öğretiyorum. Akort düzeni;

Do/sol/re/sol. Not: Tel sıralaması, 1. (en ince), 2. 3. ve 4. (en kalın) olarak kullanılmaktadır.

U 6: Eğitim süresi boyunca dört farklı düzen öğretmeye çalışıyorum. Kemane düzeni (re-la-re-la), rast düzeni (re-la-re-sol), bozlak düzeni (sol-re-la-re) ve kemanca düzeni (mi-la-mi-la)

U 7: genellikle mi-si-mi-si düzenini kullanıyorum.

U 8: kalın telden başlayarak sol-re-la-re düzenini kullanıyorum.

U 9: eğitim süreci boyunca birkaç farklı düzen öğretebilmeye zamanım yetiyor. En yaygın kullandığımız re-la-re-la düzeni.

U 10: Farklı düzenlerinden bahsediyorum. Hangi eserlerde hangi düzenleri

kullanmaları gerektiğini öğrencilerin hayal gücü ve becerisine bırakıyorum. Sık olarak inceden kalına doğru re-la-re-sol akort düzenini kullanıyoruz.

Eğitimcilerin büyük çoğunluğu akort düzeni konusunda ortak görüşe varmaktadırlar. En sık kullanılan düzen olarak “4-5-4”, veya “4-5-5”li aralık kullanılmaktadır. Yani ince telden başlayarak “re-la-re-la” veya “re-la-re-sol” şeklindedir. Bu düzenler dışında U5 ve U6 farklı düzenler da öğrettiklerini belirtmişlerdir. Bunlar;

- **“Kemanne düzeni”** (Temel düzen) re la re la (tizden pese 2. tel kararlı)
- **“Rast düzeni”** re la re sol (tizden pese 2. tel kararlı)
- **“Bozlak Düzeni”** sol re la re (tizden pese 3. tel kararlı)
- **“Kemança Düzeni”** mi la mi la (tizden pese 2. tel kararlı.) şeklindedir.

Kemanenin Teke yöresi dışında diğer THM bölgeleri eserlerinin de icra edilebilmesi için 4. ve 5. telin eklendiği bilinmektedir. Buna ek olarak Arslan Hazreti isimli çalgı yapımcısı 4 ve 5 telli “Anadolu Kemançası” ismini verdiği gövde kısmında su kabağı, sap ve alt eşik kısmı ise kemança çalgısında kullanılan malzemeler ile birleştirip bu çalgı üretmektedir.

Elde edilen verilerden yola çıkılarak her bölgenin kendine özgü müzik kültürü olduğu varsayıldığında, aynı akort sistemi ile farklı yöre müzikleri tam anlamı ile icra edilemeyeceği anlaşılmaktadır. Bu sebeple icra edilecek yöreye ve makam dizisine uygun akort düzenleri öğretilmesi gerekli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.1.7. Kemane Eğitimi İle İlgili Metot Eksikliği Hakkında Görüşleriniz Nelerdir? Bilimsel Yöntemlerle Hazırlanmış Bir Metodun Oluşturulması İle İlgili Ne Düşünüyorsunuz?

U 1: *Basılmamış olarak kendi çalışmalarımın oluşturduğum bir metot birikimiyle yol alıyorum. Bilimsel yöntemler ile hazırlanmış metot ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.*

U 2: *Bu alanda çok az çalışma yapıldığını düşünüyorum.*

U 3: *Kesinlikle bilimsel yöntemler ile hazırlanmış bir metoda ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.*

U 4: *Uygun zaman bulduğum en kısa zamanda kendim bir metot yazmayı düşünüyorum. Bu konuda büyük eksikliğimiz var.*

U 5: *Bu alanda büyük bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.*

U 6: *Doktora tezim kapsamında yaptığım araştırmada kemane eğitimine yönelik kişisel metot ve yöntemlerin dışında bir metodun olmadığını gördüm. Kapsamlı bir metodun, eğitimin kalitesini ciddi bir oranda artıracaklarını düşünüyorum. Bence bu durum kemane eğitimimizin en büyük eksiğidir.*

U 7: *Bu alanda çok büyük bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.*

U 8: *Bu alanda çalgımızın bilimsel yöntemlerle hazırlanmış kapsamlı bir metoda ihtiyacı var.*

U 9: *Kapsamlı bir metot kemane eğitimine büyük katkılar sunacaktır.*

U 10: *Bugüne kadar böyle bir metot çalışması olmadığından diğer eğitimci hocalarımız gibi kendi sistemimizi uygulamaya çalışıyoruz. Ama metot da olursa yararlanacağımız bilgiler olacağını düşünüyorum.*

Eğitimcilere uygulanan görüşme formundan analiz edilen veriler doğrultusunda, eğitimcilerin birçoğu kendi metotlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu metotlar kişisel tecrübe ve bilgileri doğrultusunda oluşturulmuş ve herhangi bir mecrada yayımlanmamış kaynaklardır. Nitekim hepsi de kapsamlı, bilimsel temeller ile desteklenmiş ve ortak dille yazılmış bir metodun kemane eğitimine faydalı olacağı düşüncesinde ortak görüşe vardıkları anlaşılmaktadır.

Bilimsel temellerle desteklenmiş ve eğitimcilerin görüşleri alınarak ortak dille oluşturulan bir kemane metodunun öğrencilerin belirli teknik zorlukları daha kolay aşmalarına olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

4.1.8. Eserlerin Öğretimine Geçmeden Önce Yöre, Kaynak Kişi, Usul Ve Makam Gibi Konular Hakkında Ön Bilgi Verilmesi İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: *Eserleri öğretmeden önce gerekli bilgilerin verilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.*

U 2: *Kaynak kişi, yöresi ve usulü hakkında bilgiler verilerek eserlerin öğretilmesinin doğru olacağını düşünüyorum.*

U 3: *Eserler hakkında bilgiler verildikten sonra öğretilmesinin daha doğru olduğu düşüncesindeyim.*

U 4: *Öğretilecek eserlerden önce ön bilgi verilmesinin eserin öğretimini kolaylaştırdığını düşünüyorum.*

U 5: *Eserleri öğretmeden önce ön bilgi verilmesini doğru buluyorum.*

U 6: *Eser ile alakalı bilgileri öğretime geçmeden sözlü olarak anlatıyorum.*

U 7: *Usul ve makamı hakkında bilgiler verilmesi eserin öğretimini kolaylaştırıyor.*

U 8: *Mutlaka eser analizi yapıyorum. Daha sonra öğretimine geçiyorum.*

U 9: *Öğretime geçmeden önce yöre, kaynak kişi, usul ve makamı hakkında bilgiler veriyorum.*

U 10: *Eserleri öğretmeden önce ön bilgi veriyorum.*

Eğitimcilerin tamamı ders içerisinde öğretilen eserin öncelikle yöresi hakkında bilgiler vermektedirler. Daha sonra kaynak kişinin yöre üslubu hakkında tartışıp usulü ve makamı hakkında detaylı incelemeler yapmaktadırlar. Eğitimcilerin kullandığı bu öğretim yönteminin bütün eserlerde uygulanması durumunda, öğrencilerin THM'deki türlere daha hakim olacağı düşünülmektedir. Eğitimcilerin tümü, öğrencilerine hangi yöreden eser öğretecek ise o yöredeki en iyi mahalli icracıları dinlemelerini tavsiye etmektedirler. Bunun dışında mahalli kemane, kemençe ve Azerbaycanlı kemança sanatçılarını dinlemeleri için de kaynak gösterip yönlendirmektedirler.

Bu noktadan yola çıkılarak eğitimcilerin tamamının eserleri öğretmeden önce ön hazırlık yaptıkları ve öğrencileri teorik olarak öğretilcek esere hazırladıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca dinleme konusunda da öğrencileri ilk olarak eserleri kaynak kişisinden daha sonra farklı kaynaklara yönlendirdikleri görülmektedir.

4.1.9. Eserlerin Öğretimine Geçmeden Önce, Eserin İcrasına Yönelik Egzersiz ve Etütler Hazırlıyor Musunuz? Egzersiz ve Etütlerin Kullanımı İle Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: *Evet. Bir ya da iki oktav ilgili dizi ve arpejiyle farklı yay uygulamalarından sonra çekirdek ezgi etüdü ile çalışılarak ezgi icrasına geçiyorum.*

U 2: *Evet hazırlıyorum. Fakat temel eğitimden sonra eser icralarına geçildikten sonra buna çok ihtiyaç duyulmamaktadır.*

U 3: *Evet. Zaten ilk dönem eser çalmaya geçmeden belli bir süre sadece etüt çaldırıyorum.*

U 4: *Evet. Hazırlıyorum.*

U 5: *Evet. Hazırlıyorum.*

U 6: *Daha çok öğrenci odaklı etüt yazıyorum. Öğrencinin zorlanacağını düşündüğüm motifleri sadeleştiriyorum.*

U 7: *Evet. Hazırlıyorum.*

U 8: *Eser içerisindeki motifleri etüt olarak kullanıyorum.*

U 9: *Evet. Hazırlıyorum.*

U 10: *Hazırlıyorum. En kötü şartlarda dahi en azından makam dizisine ve ritmik yapısına uygun gam çalışmaları yaptırıyorum.*

Eğitimcilerin tamamı eserlerin öncesinde etüt çalışmayı gerekli bulmaktadırlar ve derse hazırlıklı gelmektedirler. Eğer hazır bulunuşlukları yoksa makam dizisi üzerinde gam çalışmaları yaptıktan sonra ilgili eseri öğretmeye başlamaktadırlar.

Eğitimcilerden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak eserlerin öğretiminden önce ilgili eserin usul yapısı, makamsal yapısı ve ezgi yapısına uygun etütler hazırlanması gerektiği, eğer bu şekilde bir hazırlık yok ise öğretilecek eserlerin makam dizisine uygun gam çalışmaları yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır

4.1.10. Kemane Eğitim Sürecinde Kullandığınız Eserlerin Sıralamasını Neye Göre Yapıyorsunuz? Bu Sıralama İle İlgili Görüş Ve Önerileriniz Nelerdir?

U 1: *Başlangıç sınıflarında yöre değil, egzersiz nitelikli küçük ezgi örneklerini kullanırım. Asıl olan temel ses ve aralıkların oturması, çalgının ve yayın doğru tutulması suretiyle temiz ses çıkarabilmenin sağlanması olduğundan, daha sonra seçilen ezgi ve etütlerin zorluk derecesi artırılır.*

U 2: *Eserlerin zorluk seviyelerine göre yapıyorum.*

U 3: *Eserlerin zorluk seviyelerine ve yörelere göre düzenliyorum.*

U 4: *Hem yöreye göre hem de eserlerin zorluk seviyelerine göre sıralıyorum. Genellikle kolaydan zora doğru gidiyor müfredatımız.*

U 5: *Başlangıç seviyesinde olanlara, zorluk seviyelerine göre eserler öğretiyorum. Belirli bir düzeye ulaşanlara ise yörelere göre eserler öğretiyorum.*

U 6: *Makamlara ve eserlerin zorluklarına göre sıralıyorum. Programda her yöreden eser mevcut fakat yöresel özellikleri eser içerisinde öğretiyorum. Dolayısıyla bir dönemde sadece bir ya da iki yöre gibi sınırlamamız ya da sıramız yok.*

U 7: *Genellikle eserlerin zorluk seviyelerine göre düzenliyorum.*

U 8: *Kolaydan zora şeklinde sıralıyorum.*

U 9: *Eserlerin zorluk derecesine göre düzenliyorum.*

U 10: *Eserlerin zorluk seviyelerini daha ön planda tutarak hazırlıyorum.*

Eğitimcilerin tamamının 8 dönemlik bir eğitim müfredatının olduğu tespit edilmiştir. Eğitime kolaydan zora şeklinde eserler seçerek müfredatlarını oluşturmaktadırlar. Bazı eğitimciler hem kolaydan zora hem de yörelere göre müfredat yapmaktadırlar.

Eğitimcilerden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak 8 dönemlik eğitim müfredatının genellikle kolaydan zora şeklinde oluşturduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bazı eğitimciler öğrencilerin seviyeleri ilerledikten sonra yörelere göre sıralama yaptıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

4.1.11. Kemane Eğitimi Sürecinde Kemane Öğrencilerinin Yardımcı Çalgı Dersi Alması Gerekliliği Konusunda Görüş ve Önerileriniz Nelerdir? Eğer Yardımcı Çalgı Dersi Alınacaksa Hangi Çalgı Dersi Verilmelidir? Neden?

U 1: Çok gerekli olduğunu düşünmüyorum. Kaldı ki yay çekmek ve tezene kullanmak yön olarak da farklıdır. Ancak okulumuzda her öğrenci zaten yardımcı piyano dersi almak zorundadır.

U 2: İdeal bir uygulama olurdu ancak bunu pratikte yapmayı başaramadık.

U 3: Çok gerekli olduğunu düşünmüyorum.

U 4: Daha önce hiçbir halk müziği çalgısı çalmamış öğrenciler için bağlama yardımcı çalı olursa iyi olur.

U 5: Okul öncesinde müzik geçmişi olmamış ve bağlama vb. çalgı çalmamış öğrencilere ders saatleri uygunsa verilebilir, daha önceden müzik geçmişi olmuş, bağlama vb. çalgı çalmış öğrencilere verilmesine gerek olmadığını düşünüyorum.

U 6: Bağlama çalabiliyor olmanın Kemane icrası için olumlu etkileri vardır. Zaten birçok Kemane icracısının Bağlama da çaldığını biliyoruz. Batı müziğinde temel çalgı nasıl piyanoysa THM de bu çalgı bağlamadır. Yani öğrencinin illa bir yardımcı çalgı çalması gerekiyorsa o bağlamadır.

U 7: Yardımcı çalgı olarak bağlama verilmesinin faydalı olacağını düşünüyorum.

U 8: Bağlama dersinin faydalı olacağını düşünüyorum.

U 9: Bağlama dersi yardımcı çalgı dersi olmalıdır.

U 10: Öğrencilerin çalışma saatlerini ikiye bölmeye gerek olmadığını düşünüyorum. Bağlama eğitimi yardımcı olabilir fakat gerekli görmüyorum.

U1, U3 ve U10 dışındaki 7 eğitimci, yardımcı çalgı olarak bağlama derslerinin kemane öğrencilerine faydalı olacağı görüşündedirler. Bunun dışında eğitimcilerin birçoğu öğrencilerine bağlama, piyano veya bir ritim çalgısı ile eşlik etmenin, öğrencilerin gelişimine olumlu katkılar sağlayacağını düşünmektedirler. Derslerde eğitimcinin perdeli bir çalgı ile öğrencilere eşlik etmesi, öğrencilerin entonasyon problemini büyük ölçüde ortadan kaldıracığı düşünülebilir.

4.1.12. Derslerinizde Öğrencilere Kemane İle Eşliğin Yanı Sıra Başka Çalgılarla da Eşlik Etmenin Gerekliliği Konusunda Görüş ve Önerileriniz Nelerdir?

U 1: *Derslerimi zaten karşılıklı seslendirme örnekleme vb. şeklinde yapıyorum. Çalgımızı eşlik aşamasından önce de daimi kullanarak dersimizi yapıyoruz. Soru cevap, çift ses gibi uygulamalar yapıyoruz. Yıl sonu ya da dönem içi dinletilerde piyano, bağlama, gitar, ritim eşliği kullanıyorum.*

U 2: *Eşlik etmek elbette gerekli, başka çalgı eşliğini çalgıyı öğrenen öğrenci yapıyor. Ancak her derste geçilen eseri öğrenciyle mutlaka çalmaktayız.*

U 3: *Evet eşlik ediyorum. Öğretmenin mutlaka eseri geçmeden öğrenciye çalması gerekirse kayıt vermesi gerektiğini düşünüyorum. Evet farklı eşlik sazları olursa daha faydalı olacağını düşünmekteyim.*

U 4: *Kabak kemane ile eşlik etmenin doğru olacağını düşünüyorum ama yine de zaman zaman bağlama ile eşlik etmek öğrenciler için iyi olabiliyor.*

U 5: *Kabak kemane ile eşlik ediyorum. Diğer çalgılar ile de ayrı çalışma zamanı gerektiği için gerekli görmüyorum. Uygun vakitlerde diğer çalgılarla birlikte çalışmalar yapılabilir.*

U 6: *Kabak Kemanenin yanı sıra bağlama da çalışıyorum. Bağlama eşliğinde kemane çalmanın entonasyon açısından çok yararlı olduğunu düşünüyorum.*

U 7: Genellikle kemane ile eşlik ediyorum. Diğer çalgılarla da eşlik edile bilinir.

U 8: Kemane ve bağlama ile mutlaka eşlik edilmesini gerektiğini düşünüyorum.

U 9: Kesinlikle bağlama ve kemane ile eşlik edilmesi gerekir.

U 10: Derslerimde kabak kemaneyle eşlik ederim. Bunun yanı sıra öğrencinin durumuna göre ritim problemi yaşıyorsa bendir, temiz icrayla ilgili problem yaşıyorsa bağlamayla eşlik ederim.

Eğitimcilerin tamamı öğrencilerine kemaneleri ile eşlik etmektedirler. Bunun dışında eğer gerekli görülüyor ise bağlama ile de eşlik etmenin doğru olacağını belirtmişlerdir. Öğrencinin usul problemi var ise bir ritim çalgısı ile eşlik edilmesini tavsiye etmektedirler. Bazı eğitimciler video kayıt vererek öğrenciye kaynak sağlamaktadırlar.

Öğrenciye perdeli bir çalgı ile eşlik edilmesi, öğrencinin entonasyon probleminin giderilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Eğer usul konusunda problemi olduğu düşünüyor ise bir ritim çalgısı ile eşlik edilmesi, öğrencinin usul probleminin büyük ölçüde azalacağı düşünülmektedir. Bunun dışında öğrenciler toplu icraya da yönlendirilebilirler.

4.1.13. Öğrencilerinize Dinleme Konusunda Hangi Kaynakları Öneriyorsunuz?

U 1: Her türden seçerek ve kaliteli kayıtları dinlemeleri yanında konserleri de aynı kriterlerle kaçırmamalarını salık veriyorum.

U 2: Hem mahalli hem ulusal hem de Azerbaycan kemança sanatçılarını dinlemelerini öneriyorum.

U 3: Otantiğe en yakın kaynakların kullanılmasına dikkat ediyorum. Mümkünse mahalli kaynaklardan örnekler dinletiyorum.

U 4: *Birçok iyi kabak kemane icracısı var ülkemizde onların hepsini dinleyebilirler, fakat özellikle “arabesk” veya “piyasa” diye ifade edilen ve eserleri kimliğinden uzaklaştırılan icralardan kaçınmalarını öneriyorum. Mahalli kaynakları da dinlemeleri için zaman zaman çeşitli kaynak kişileri öneriyorum.*

U 5: *Öncelikle hangi yöreden eserler öğretiyorsam o yöreye ait mahalli kaynak kişileri, ikinci olarak yöredeki mahalli kaynak kişilerin icra şekillerine uygun olarak çalışmalar yapmış kişileri dinlemelerini öneriyorum.*

U 6: *Mahalli kaynaklar ilk sırada geliyor. Daha sonra yöreyi ve öğrendiğimiz eseri iyi icra ettiğini düşündüğüm icracıları dinletiyorum (Uğur Önür, İhsan Mendeş, Hüseyin Yalçın, Cafer Nazlıbaş gibi) ve öğrencimde bu icracıları takip etmesi gerektiğini söylüyorum.*

U 7: *Daha çok geleneksel kabak kemane icracılarını, kabak kemaneye benzerliği olan Azeri kemañça icracılarını, Karadeniz kemençesi ve diğer yaylı çalgı icracılarını dinlemelerini tavsiye ederim.*

U 8: *Genellikle otantik olanlar. Günümüz icracılarını da örnek gösteriyorum. Hem acelite olarak hem de teknik olarak.*

U 9: *Genellikle mahalli icracıların kayıtlarını dinlemelerini tavsiye ediyorum.*

U 10: *Bütün kaynakları araştırıp bulup dinlemeleri için teşvik ediyorum. Bazı derslerde sadece icra analizleri bile yapıyoruz.*

Eğitimcilerin tamamı öğrencilerini ilk önce mahalli kaynaklara yönlendirmektedirler. Daha sonra öğretilen eserleri iyi icra ettiklerini düşündükleri kemane sanatçıları dinlemelerini tavsiye etmektedirler. Bunların dışında mahalli kemençe, Azeri kemañça sanatçıları dinlemelerini ve THM konserlerine gitmelerini önermektedirler.

Elde edilen bulgular doğrultusunda eğitimciler öğrencilerini ilk önce mahalli kaynaklara yönlendirerek eserlerin yöresel teknikleri inceleyebilmesini mümkün kılacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında öğrencilerin farklı teknik yapıdaki diğer yaylı çalgılar ile kendi çalgısını karşılaştırabilmesi, kemaneye olan bilgisini ve ilgisini arttıracığı düşünülmektedir.

4.1.14. Yukarıdaki Sorulara Vermiş Olduğunuz Cevaplar Dışında Bu Araştırmaya Katkı Sağlayacak Görüş Ve Önerileriniz Nelerdir?

U 1: *Eğitime yönelik saptamalarım azımsanmayacak derecede ancak asıl saptamam çalgının yapımına yönelik. Bir keman ya da bağlama gibi evrimini tamamlamış olduğunu düşünmüyorum. Gövde ebat ve malzeme tercihleri, sap yapımındaki tutarsızlık (silindir ya da arka kavisli ön düz gibi), fiks ve akort burgularındaki yer, materyal vb. farklılık.*

U 2: *Kemane öğretiminin diğer çalgılardan ayıran özellik başlangıç seviyesinde, özel bir yay-çevrim ve baskı yapısı bulunmakta olup bu problemlide 2-3 ay gibi bir dönemde aşmaktayız.*

U 3: *Öncelikle “kabak kemane” sözü yerine “kemane” sözünün yaygınlaştırılması gerektiğini düşünüyorum. Nedenine gelince dünyada hiçbir çalgının yapıldığı materyal isminde kullanılmıyor. Örneğin kelebek keman, gül piyano veya ardıc ud şeklinde kullanmıyoruz ki, artık kemane sadece su kabağından değil ağaçtan da yapılıyor. Kabak tamlaması aynı isimde iki çalgıyı ayırt etmek maksadıyla kullanılabilir ancak öyle bir durumda söz konusu değil.*

Önemli gördüğüm konuların başında çalgının tutuş problemi geliyor. Gözlemlediğim kadarıyla icracıların ve eğitimcilerin birçoğu bu konuya gerekli hassasiyeti göstermemekte. Bir kısmı ya doğru bilgiye sahip değil ya da konunun önemini farkında değil. Öncelikle biz eğitimcilerin bir araya gelip, konu üzerinde mutabakata varıp benzer eğitim vermemiz gerektiğini düşünüyorum.

Eğitimi destekleyici teknik becerileri artıran mutlak bir metot yazılması gerekmektedir. Bu metot etüt ağırlıklı olmalıdır. İçinde yaylı çalgıların kullandığı artikülasyon işaretleri de olmalı ve öğrenci bunlar hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

U 4: İlk olarak, üniversitede sıfırdan çalgı öğrenmek oldukça zor, bir çalgıyı orta seviyede çalabilmesi için en az 10 yıla ihtiyacı var bir insanın ve tabi ki bu çalgıya başlama yılı ne kadar erken olursa o kadar iyi. Bunun için, ortaokuldan itibaren öğrenci almak en sağlıklısı. Diğer taraftan bire bir ders en doğru yol çalgı eğitimi için. Ama, kadro sayısı, öğrenciyle bire bir ders yapmaya ne yazık ki uygun değil. Bunun için örneğin kabak kemane ile ilgili okulda kaç kadrolu öğretim görevlisi varsa, sınavdan önce ona göre kaç kabak kemane öğrencisi alınacağına dair duyuru yapıp, o sayıda kabak kemane öğrencisi alınabilir. Bu da okula girmeden önce alt yapısı olmayan öğrencileri kabak kemaneye ilgili hazır bulunuşluk seviyelerini arttırmak için kabak kemane çalışmalarını sağlar ve bu şekilde en azından belli bir seviyeye gelmiş öğrenci ile ders yapılacağı için kabak kemane eğitiminde ilerleme sağlanabilir.

U 5: Temel sorun, kabak kemanede teknik ve yöresel icra şekillerinin kazanımının sağlanacağı metotların azlığı. Kabak kemane eğitimi verilen kurumlarda teknik ve yöresel icra şekillerinin kazanımının sağlanacağı metot ve öğrenme şeklinin öğrenciye aktarılmasıyla bu problemlere büyük oranda çözüm sağlanacağı düşüncesindeyim.

U 6: Eğitime yönelik kabul görmüş bir metodun bulunmaması en büyük problemdir. Kemanenin teke yöresi dışındaki yörelere uyarlanması aşamasında problemler olduğunu düşünüyorum. Kişisel metotlar öğrenciler arasında farklılaşmalara neden oluyor. Eğitimde ortak bir dil oluşturulmalıdır. Bu problemlerin çözümü için eğitimci ve icracıların bir araya gelip öncelikle sorunları tespit edip sonrasında da bu sorunların çözüm yollarını tartışarak çözüm bulmaya çalışmaları gereklidir.

U 8: En büyük eksiklerden biri metot olmaması. Kemane eğitimini usta çıkar

ilişkisiyle götürmeye çalışıyoruz. Bu konuda akademik olarak bir çalışma yapılabilir.

U 9: Çalgı dersleri birebir yapılmalı. Evrensel dilde ve geleneksel yapıdan kopmadan hazırlanmış bir metot olmalı. Ders saatleri en az 4 saat olmalı.

Uzman grubundaki U1 kemanenin yapımının standart bir hale gelmesi gerektiğini kullanılan malzemelerin doğru seçilmesi gerektiğini düşünmektedir. Uzman grubundan U2 kemanenin başlangıç seviyesinde yay çevirim konusunda problemler olduğunu ve bu problemlerin araştırılarak giderilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kemanenin yapımında ve eğitim müfredatında bir standart oluşturulması eğitim birliği açısından gerekli olduğu düşünülmektedir. Uzman grubundan U3 ise kabak kemane isminin yanlış olduğu düşüncesindedir. Bunun yerine kabaktan yapılmayan diğer çalgıları da kapsayan kemane sözcüğünün yaygınlaştırılması gerektiğini savunmaktadır. Çalgının ismi geleneksel kültürde kabak kemane olarak adlandırılrsa da akademik olarak kemane isminin kullanılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu konunun dışında eğitim kalitesinin artırılması için bütün eğitimcilerin ortak görüşü ile hazırlanmış bir metot eksikliğine vurgu yapmaktadır. Uzman grubundan U9 geleneksel icrayı destekleyen bir metot olması gerektiği görüşünü desteklemektedir. Uzman grubundaki U4 ise kemane eğitimi için en az 10 yıl gerektiğini savunmaktadır ve kemane eğitiminin orta öğretim düzeyinden itibaren verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Uzman grubunda yer alan U6 ise kemanenin ulusal bir çalgı olduğunu ve diğer yörelerin icrasına uyarlanması için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Kemanenin ulusal bir çalgı olduğu düşünüldüğünde ve teke bölgesinin dışındaki yörelerin icrası gereği farklı akort düzenleri ile icra edilmesi gerektiği önerilmektedir. Uzman grubundan U9 kemane eğitiminde haftalık ders saatinin en az 4 saat olması gerektiğini düşünmektedir. Haftalık 4 saat çalgı dersinin haftalık programdaki yerlerinin birbirlerinden ayrı günlerde olması gerektiği önerilmektedir. Bu sayede öğrencilere yeni öğrendikleri bir eseri çalışıp pekiştirebilecekleri bir zaman dilimi yaratılmış olunacağı

düşünülmektedir.

4.2. Öğrenci Grubundan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

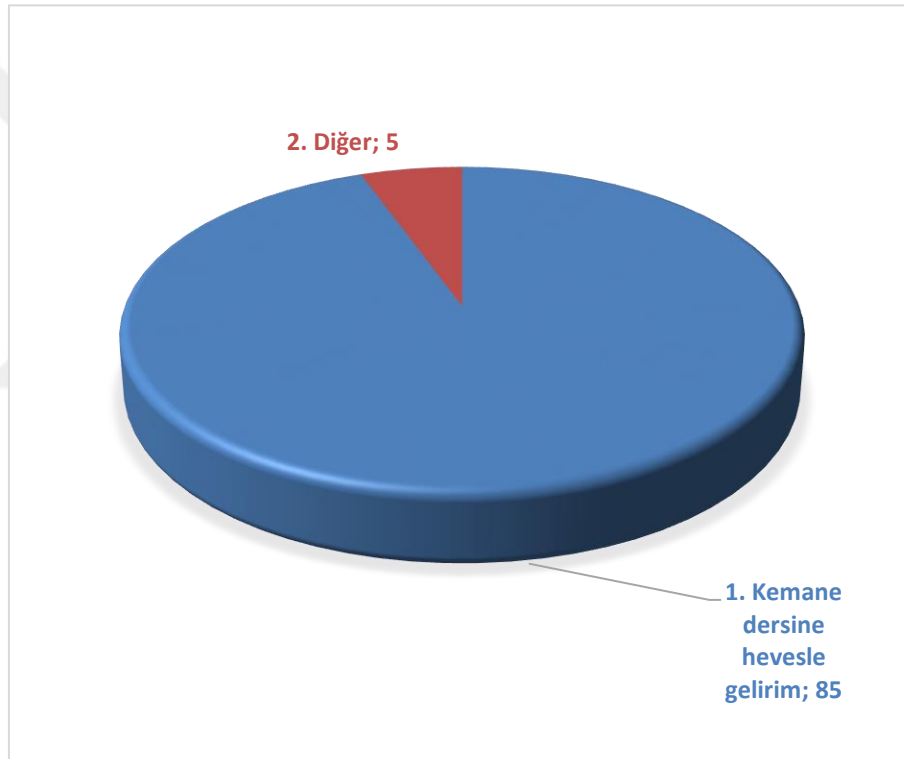
Araştırmanın bu bölümünde Türkiye’de lisans seviyesinde öğrenim gören 90 kemane öğrencisine yarı yapılanmiş görüşme formu uygulanmıştır. Uygulanan görüşme formundan çıkarılan sonuçları betimsel olarak incelenmiş ve yorumlanmıştır.

U8 ve U2’in öğrencileri verilen süre içerisinde görüşme formlarını sonuçlandırmadıkları için değerlendirmeye alınmamıştır.

4.2.1. Kemane Dersine İlginiz Nasıldır?

Öğrenci grubundaki öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilere göre; 90 öğrenciden 85'i kemane dersine hevesle geldiğini belirtmiştir. Elde edilen verilere göre öğrencilerin kemane dersine olan ilgilerinde bir problem gözlenmemiştir.

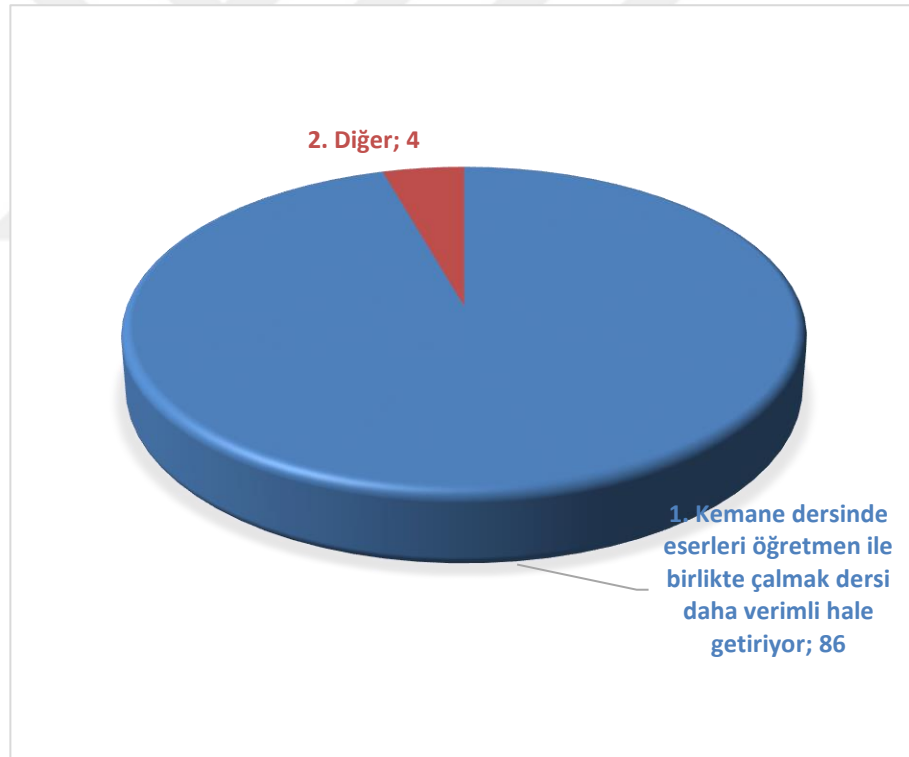
Grafik- 1

4.2.2. Kemane Dersinde Öğretmeninizin Size Eşlik Etmesi Konusunda Ne Düşünüyorsunuz?

Bu soruya 90 öğrenciden 86'sı kemane dersinde eserleri öğretmen ile birlikte çalmanın dersi daha verimli hale getirdiğini belirtmektedirler. Diğer 4 öğrenci bu uygulamayı kendilerine uygun görmedikleri için katılmadıklarını belirtmektedirler. Elde edilen veriler doğrultusunda meşk usulü ile ders yapılmasının öğrencilerin kemane dersine olan ilgilerini olumlu yönde arttıracakı düşünülmektedir.

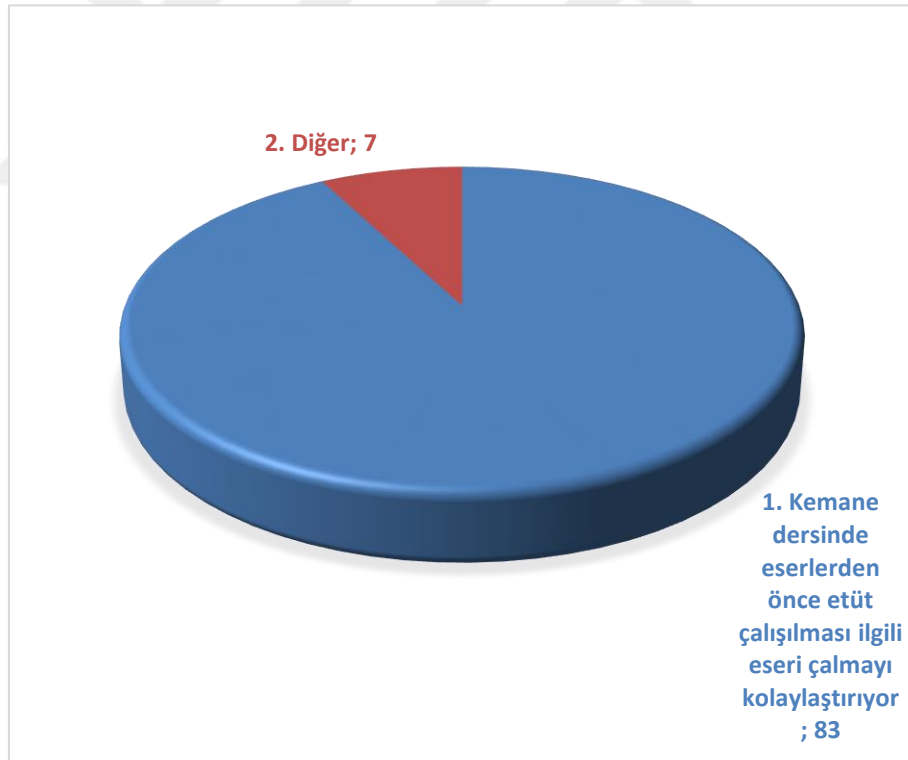
Grafik- 2

4.2.3. Kemane Dersinde Eser Öncesi Etüt Çalışmanın Faydalarını Görüyor Musunuz?

Uygulanan görüşme formundan elde edilen verilere göre; 90 öğrenciden 83'ü kemane dersinde eserlerden önce etüt çalışmak ilgili eseri öğrenmeyi kolaylaştırıyor cevabını vermişlerdir. Diğer 7 öğrenci ise bu uygulamayı gerekli görmediklerini belirtmektedirler. Bu verilerden yola çıkılarak eğitimciler eserleri öğretmeden önce ilgili eserin usul, makamsal ve ezgisel yapısına uygun etütler hazırlaması öğrencilerin derse olan ilgilerini arttıracakı düşünülmektedir.

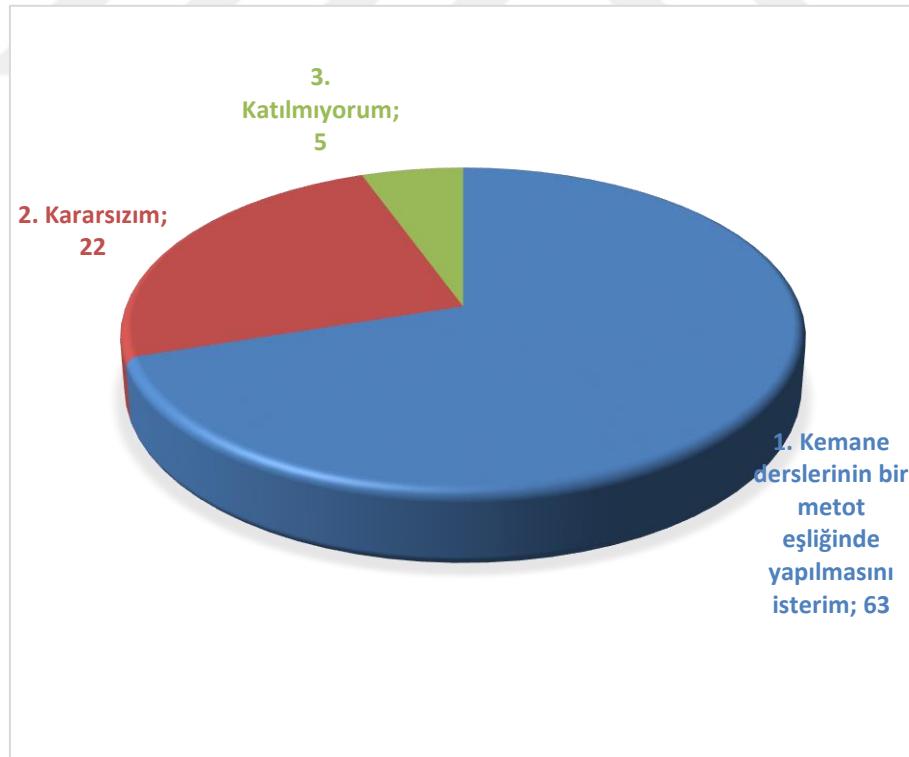
Grafik- 3

4.2.4. Kemane Dersinin Bir Metot Eşliğinde Devam Ettirilmesi Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?

Görüşme formlarından elde edilen bulgulara göre; 90 öğrenciden 63'ü kemane derslerinin bir metot eşliğinde yapılmasının gerekli olduğunu düşünmektedirler. Geriye kalan 22 öğrenci bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedirler, 5 öğrenci ise derslerin bir metot eşliğinde devam ettirilmesi konusunu kendilerine uygun bulmadıklarını belirtmektedirler. Bu görüşe katılmayan ve kararsız olduklarını belirten öğrencilerin metot eşliğinde ders yapmamış oldukları için bu cevapları verdikleri düşünülebilir. Elde edilen verilere göre kemane derslerinin bir metot eşliğinde yapılması öğrencilerin derse olan ilgilerini olumlu yönde arttıracakı düşünülmektedir.

Grafik- 4

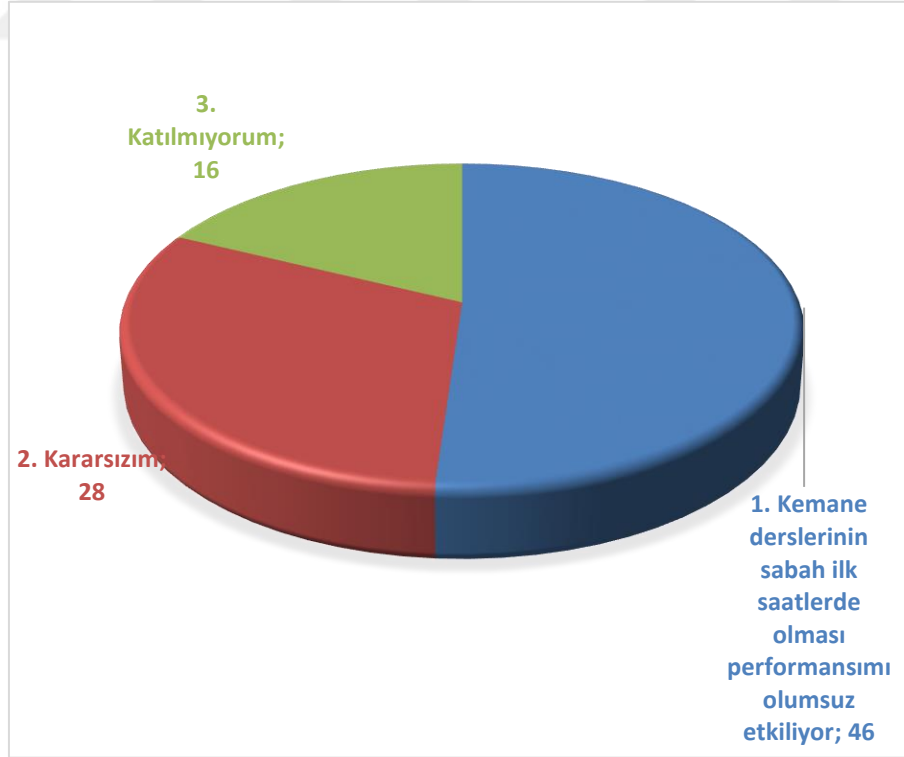

4.2.5. Kemane Dersinin Haftalık Programdaki Yeri Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?

Yapılan görüşme formlarından elde edilen bilgiler ışığında; 90 öğrenciden 46'sı kemane derslerinin sabah ilk saatlerde yapıldığında performanslarının olumsuz etkilendiğini belirtmişlerdir. Diğer 28 öğrenci kemane dersinin haftalık programdaki yerinin önemli olmadığını belirtmiş, geriye kalan 16'sı ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin kemane derslerine sabah ilk saatler ilgilerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Kemane dersinin haftalık programdaki yerinin titizlikle seçilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

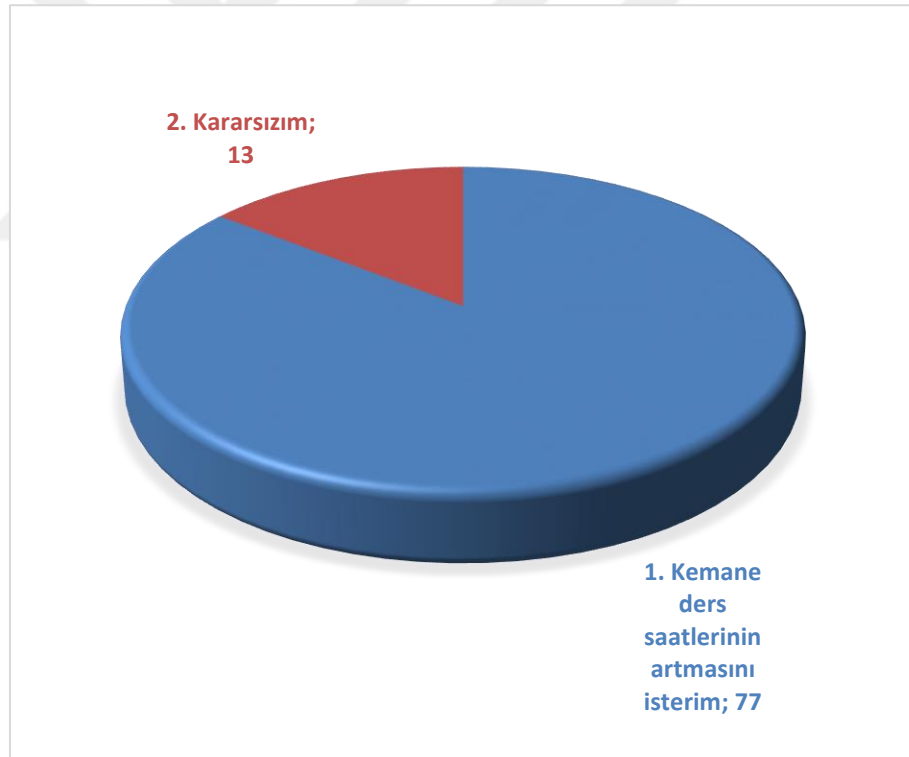
Grafik- 5

4.2.6. Kemane Ders Saatlerinin Arttırılması İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

Uygulanan görüşme formundan elde edilen veriler doğrultusunda; 90 öğrenciden 77'si kemane ders saatlerinin artması gerektiğini düşünmektedirler. Diğer 13 öğrenci ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedirler. Elde edilen veriler ışığında mevcut ders saatlerinin yetmediği gözlemlenmektedir. Kemane ders saatlerinin arttırılması öğrencilerin derse olan ilgilerini artıracakı düşünülmektedir.

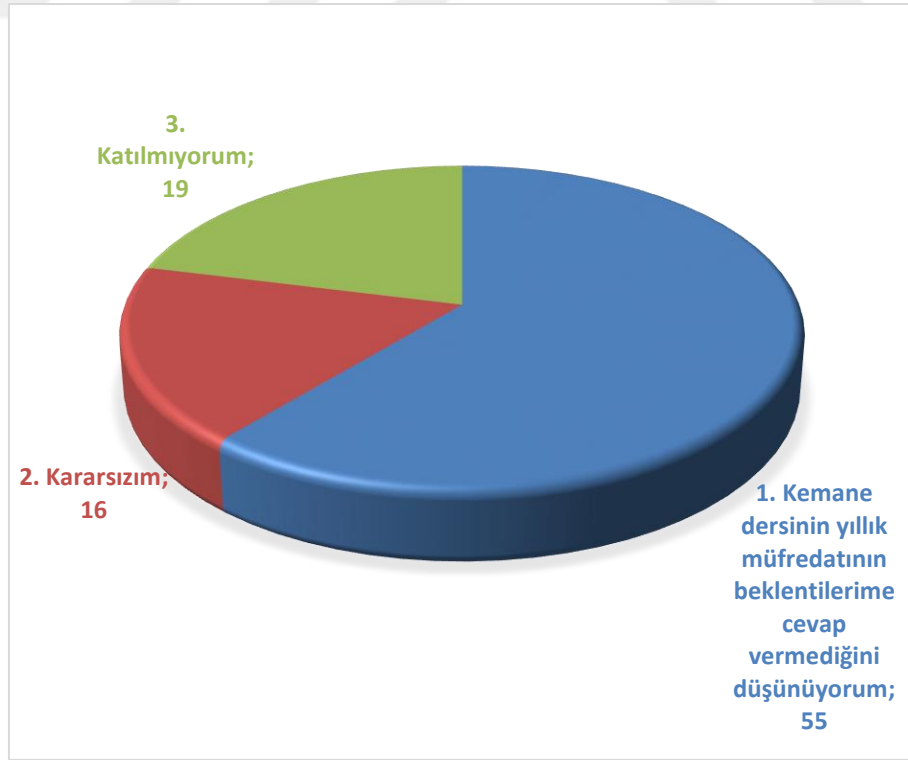
Grafik- 6

4.2.7. Kemane Dersinin Yıllık Müfredatı İle İlgili Görüş ve Önerileriniz Nelerdir?

Uygulanan görüşme formundan elde edilen veriler doğrultusunda; 90 öğrenciden 55'i kemane dersinin yıllık müfredatının beklentilerine cevap vermediğini düşünmektedirler. Diğer 16 öğrenci kemane dersinin yıllık müfredatının kendilerine uygun olduğunu ifade etmektedirler. Geriye kalan 19 öğrenci ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmektedirler. Elde edilen verilerin analiz edildiğinde öğrencilerin çoğunluğunun kemane dersinin yıllık müfredatının beklentilerinin altında olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Eğitimcilerin ve öğrencilerin ortak görüşleri alınarak 8 dönemlik bir müfredat oluşturulması gerekliliği önerilmektedir. Bu ortak müfredatın uygulanması durumunda öğrencilerin derse olan ilgilerinin artacağı düşünülmektedir.

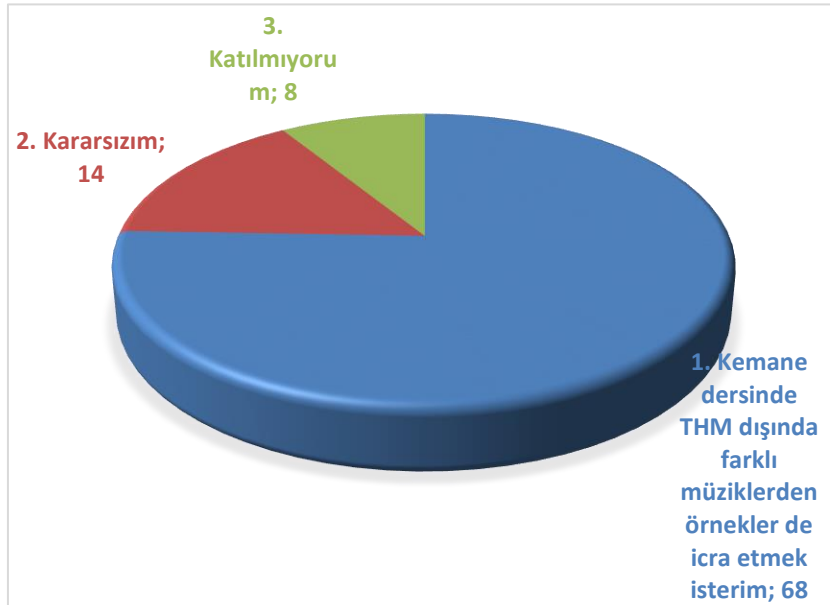
Grafik- 7

4.2.8. Kemane Derslerinde THM Dışında Farklı Müzik Türlerinden Örnekler Öğretilmesi Konusundaki Görüş ve Önerileriniz Nelerdir?

Öğrenci grubundaki öğrencilere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilere göre; 90 öğrenciden 68'i kemane derslerinde THM'nin dışında farklı müziklerden örnekler de öğrenmek istediklerini belirtmektedirler. Diğer 8 öğrenci kemanenin bir THM çalgısı olduğunu ve başka müzik türlerinin öğretilmesine gerek olmadığı görüşünde hemfikir olmaktadır. Geriye kalan 14 öğrenci ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmektedirler. Verilerin analizinden yola çıkılarak öğrencilerin çoğunluğunun kemane derslerinde THM'nin dışında farklı müzik türlerinden örnekler de öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu bağlamda öğrencilere TSM, Azerbaycan halk müziği, Balkan halk müziği gibi pek çok farklı müzik türlerinden örnekler öğretilmesi öğrencilerin kemane dersine olan ilgilerini olumlu ölçüde arttıracakı düşünülmektedir.

Grafik- 8

Öğretim elemanlarına uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki kemane eğitiminde farklı müzik türlerinden yararlanılması ile ilgili sorulardan elde edilen bulgular ile öğrencilere aynı konu ile ilgili sorulan sorulardan elde edilen veriler karşılaştırıldığında hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin bu konuda ortak görüşe vardıkları anlaşılmaktadır. Her iki grubun da kemane derslerinde THM'nin dışında farklı müzik türlerinin öğretilmesi konusunda ilgilerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Bu bölümde, yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkan verilerin ve yorumların sonuçlarına ve bu alanda yapılacak olan çalışmalara kaynak oluşturması amacıyla araştırmacılara yönelik önerilere ve görüşlere yer verilmiştir.

Kemane günümüzde gövdesi genellikle su kabağından veya farklı malzemelerden, sap bölümü ağaçtan, burguları ağaç veya farklı malzemelerden, ön kapağı genellikle büyükbaş hayvanların yürek zarından veya farklı hayvanların derilerinden, 3, 4 veya daha fazla çelik tel kullanılarak yapılmaktadır. Morfolojik olarak incelendiğinde ilk yapıldığından itibaren büyük bir değişime uğramamış olan kemanenin orta Asya'da kemanenin atası olarak bilinen ıklığdan geldiği söylenmektedir. Fakat bazı kaynaklar orta Asya'dan bazı kaynaklar ise Mısır'dan Anadolu'ya geldiği hakkında bilgiler vermektedir. XVII. Yüzyılda Anadolu'da, Osmanlı sarayında eğlence amaçlı kullanıldığı da bilinmektedir. Fakat günümüzde eski yaygınlığını kaybetmiş olan ıklığ yerini kemaneye bırakmıştır.

Kemane çalgısının eğitim- öğretimi, yüzyıllardır gelenek içerisinde ustadan çırağa devredilerek, nesilden nesile aktarılmıştır. Ülkemizde cumhuriyet öncesi kemane eğitim- öğretiminin verildiği bir kuruma rastlanmazken, cumhuriyet sonrasında ilk defa 1976 yılından itibaren İstanbul Teknik Üniversitesi'nde kemane dersleri okutulmaya başlanmıştır. Takip eden süreçte diğer üniversitelerde de kemane dersleri müfredata alınmaya başlanmıştır. Günümüzde 9 üniversitede 14 uzman eğitimci bulunmaktadır

Kemane eğitim-öğretiminin yaygınlık kazanması için diğer üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde, konservatuvarlarında ve eğitim fakültelerinin müzik bölümlerinin de müfredatlarına kemane eğitimi dersini almaları gerekmektedir.

5.1. Sonuçlar

Ülkemizde lisans düzeyinde kemane eğitim durumunu inceleyen çalışmanın bu bölümünde, uzman eğitimcilere uygulanan yarı yapılanmış sorulardan edinilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlar çıkarılmıştır.

5.1.1. Uzman Grubundan Elde Edilen Sonuçlar

1. Alanında uzman eğitimciler ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda; kemane dersinin bir öğrenci için haftada en az 4 saat olması sonucuna varılmıştır. Eğer dersler toplu bir şekilde yapılacak ise öğrencilerin seviye farkı göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Eğitim müfredatının kolaydan zora doğru yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.
2. Eğitimcilerin büyük çoğunluğu, öğrencilerin mezun olduklarında THM'nin bütün türlerine hakim, yöresel açışları icra edebilen, deşifre bilgilerinin kuvvetli olması ve THM korolarında görev alabilecek seviyede olmalarını hedefliyorlar. Dolayısı ile bu hedeflere tam anlamı ile ulaşılabilmesi için kemane derslerinin niteliğinin artırılması gerekmektedir.
3. Eğitimcilerin çoğunluğu farklı müzik türlerinden örnekler öğretmelerinin öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı görüşündeler. Bu konuda bilimsel çalışmalar yaparak kemane eğitim müfredatının içerisine farklı müzik türlerinden çok sesli düzenlemeler ve bestelerden örnekler konulması öğrencilerin kemane dersine olan ilgilerini arttıracak sonucuna varılmıştır.
4. Eğitimcilerin tamamı keman eğitiminde kullanılan yay teknikleri, parmak numaraları ve nüans işaretlerini kullanmaktadırlar. Bu uygulamaların devam

ettirilmesi kemane eğiminin niteliğini arttıracak sonucuna varılmıştır. Ayrıca kemane eğitiminde kullanılan pozisyonların kemane eğitimine de uyarlanabileceği sonucu ortaya çıkmıştır.

5. Eğitimcilerle uygulanan yarı yapılandırılmış sorulardan elde edilen verilere göre; öğrencilere 4 farklı düzen öğretildiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu düzenler kemane düzeni, rast düzeni, bozlak düzeni ve kemañça düzenidir.
6. Uzman grubundan elde edilen bilgilere ve ilgili yayınların taranmasından elde edilen bilgilere göre; kemane ile ilgili yazılmış ve yayımlanmış tek metot kitabının Salih URHAN'ın yazmış olduğu “Kabak Kemane Metodu” (2014) kitabı olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu alanda Aslı Şen Yürek'in yazmış olduğu “Kabak Kemane Çalgısı için Başlangıç Düzeyinde Bir Çalışma Sistematiği Önerisi” (2017) yüksek lisans tezi ve Ersin Baykal'ın “Türk Halk Müziği Sazlarından Kemane ve Kemane Metodu Üzerine Çalışmalar” (1999) isimli yüksek lisans tezinden başka kaynak olmadığı görülmüştür. Yine uzman grubundan elde edilen bilgilere göre kemane eğitim-öğretiminin uzmanların ortak görüşüyle ve bilimsel yöntemlerle hazırlanmış bir metot ile devam ettirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır.
7. Uzman grubundaki bütün eğitimciler öğrencilerine öğretilcek eserin yöresi, kaynak kişisi, usulü ve makamı hakkında bilgiler vermektedirler. Ayrıca eserleri eğer kaynak kişilerden dinleme imkanları varsa eğitimciler öğrencileri ilk önce kaynak kişileri dinlemeleri için yönlendirmektedirler. Daha sonra ulusal kemane sanatçıları da dinlemeleri için yönlendirmektedirler. Ayrıca mahalli kemañçe ve Azeri kemañça sanatçıları da dinlemeleri için yönlendirmektedirler. Bu uygulama öğrencileri yöre bilgisi bakımından daha donanımlı yapacak sonucuna varılmıştır.
8. Uzman grubundan elde edilen verilere göre; kemane öğrencilerine perdeli bir çalgı ile eşlik edilmesinin öğrencilerin entonasyon problemlerini büyük ölçüde

giderilebileceği sonucu ortaya çıkmıştır. Eğer öğrencinin usul konusunda problemi var ise bir ritim çalgısı ile eşlik edilmesi de bu problemi büyük ölçüde azaltacağı sonucuna varılmıştır. Ayrıca eğitimcilerden edinilen bilgilere göre perdeli bir çalgı olan bağlamanın yardımcı çalgı dersi olarak kemane öğrencilerine okutulmasının faydalı olacağı sonucuna varılmıştır.

9. Uzman grubundan elde edilen bilgilere göre; eğitimcilerin tamamı eserleri öğretmeden önce etüt çaldırdıkları ve derslere hazırlıklı geldikleri bulgusuna dayanarak bu uygulamanın öğrencilerin gelişimi açısından faydalı olduğu ve devam ettirilmesi sonucuna varılmıştır.
10. Uzman grubundan elde edilen verilere göre; kemanenin yapısal olarak bir standardının olması gerektiği, yapımında kullanılan malzemelerin doğru seçilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Çalgının adlandırılmasında kemane isminin yaygınlaştırılması gerektiği, etüt ağırlıklı ve geleneksel icrayı destekleyen bir metot olması gerektiği ve eğitim müfredatında birlik sağlanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerle bireysel ders yapılması gerektiği, kemane eğitiminin orta öğretim seviyesinde yaygınlaştırılması gerektiği ve akademik kadroların artırılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

5.1.2. Öğrenci Grubundan Elde Edilen Sonuçlar

Lisans düzeyinde öğrenim gören 90 kemane öğrencisine uygulanan yarı yapılanmış görüşme formundan analiz edilen bulgulardan çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir;

1. Öğrenci grubundan elde edilen verilere göre; öğrencilerin kemane dersine olan ilgilerinde bir problem olmadığı sonucuna varılmıştır. Kemane dersinin yıllık müfredatının titizlikle, öğrenci ve eğitimcilerin görüşleri de alınarak oluşturulması sonucu ortaya çıkmıştır.

2. Öğrenci grubundan elde edilen verilere göre; eğitmeni ile birlikte meşk usulünde yapılan dersler öğrenciler açısından daha verimli geçmektedir. Bu sebeple meşk usulünde yapılan derslerin gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

3. Öğrenci grubundan edinilen verilere göre; kemane derslerinde eserler öğretilmeden önce ilgili eserin icrasını kolaylaştırıcı etütlerin yazılmasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

4. Öğrenci grubundan edinilen bilgilere göre; kemane derslerinin bir metot eşliğinde devam ettirilmesi sonucu ortaya çıkmıştır.

5. Öğrenci grubundan elde edilen verilere göre; kemane dersinin haftalık programdaki yeri titizlikle belirlenmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca mevcut kemane ders saatlerinin yeterli olmadığı ve artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

6. Öğrenci grubundan edinilen verilere göre; öğrencilerin THM'nin dışındaki türlere de ilgi duydukları, bu müzik türlerinden örneklerin müfredatta yer alması gerektiği sonucuna varılmıştır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak gerekli öneriler, aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Bu çalışma Türkiye’de lisans düzeyinde kemane dersi alan, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı, bahar yarıyılında öğrenim gören 90 öğrenci ile sınırlandırılmıştır. Yapılan bu çalışmanın daha somut bir sonuca ulaşabilmesi için, lisans düzeyinde kemane eğitimi veren kurumlarda birden çok eğitim-öğretim yarıyılında uygulanabileceği,
2. Bu çalışma Türkiye’de lisans düzeyinde kemane dersi alan, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı, bahar yarıyılında öğrenim gören 90 öğrenci sınırlı kalmıştır. Araştırmanın daha objektif olması ve güvenilirliğinin arttırılması bakımından ulaşılamayan öğrencilere de uygulanması,
3. Eserlerin icrasını kolaylaştıran etüt ve egzersiz üretilmesi,
4. Bilimsel tekniklerle hazırlanmış çeşitli düzeylerde metotların yazılması ve metot eksikliklerinin giderilmesi, kemane eğitimde birlik sağlanması,
5. Bulgulardan çıkan sonuçlara göre haftalık programda 2 saat olan üniversitelerdeki kemane ders saatlerinin arttırılması,
6. Uzman grubundan ortaya çıkan sonuçlara göre kemane eğitiminin orta öğretim düzeyinde yaygınlaştırılması,
7. Eğitimcilerin bir araya gelerek ortak görüşleri ile eğitim müfredatı hazırlamaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

AKYOL, Aslan (2017) *Kabak kemanenin Dünü Bugünü ve Yarını*, İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 163-181.

AKYOL, Aslan, ÖZAY, Serkan (2015) *Teke Bölgesi Geleneksel Çalgılarından Kabak Kemanenin Ülkemizdeki Eğitim Uygulamaları ve Bir Metod Önerisi*, I. Teke Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 759-769.

BAYKAL, Ersin (1999) “Türk Halk Müziği Sazlarından Kemane ve Kemane Metodu Üzerine Çalışmalar” Yüksek Lisans Tezi.

BİRCAN, Ozan (2010) “Kemane İcerasında Artikülasyon ve Yay Uygulamaları” Yüksek Lisans Tezi, HALIÇ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, İstanbul.

ÇELİK, Özgür (2016). 11.01.2016 Tarihinde Yapılan Kişisel Görüşme. İzmir: Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı.

ÇELİK, Özgür (2009) “Türk Dünyasında Üç Yaylı Çalgı Kalkobız, Kamança ve Kabak Kemane Üzerine Bir İnceleme” Yüksek Lisans Tezi, EGE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, İzmir.

ÇELİK, Özgür (2018) “Batı Anadolu’da Kabak Kemane ve İcra Geleneği” Doktora Tezi, EGE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, İzmir.

DURMAZ, Ercan, (2017) *Türkiye’de, Lisans Düzeyinde Mesleki Müzik Eğitimi Verilen Kurumlardaki Kemane Eğitimine İlişkin Bir Durum Değerlendirilmesi*, Uluslararası Cumhuriyet Sanat Günleri Sempozyumu Bildirisi, Nisan 2017, 272-292.

FARMER, Henry G. (1999) *Onyedinci Yüzyılda Türk Çalgıları*. (Çeviri: M. İlhami Gökçen), Ankara, Kültür Bakanlığı.

GAZİMİHAL, Mahmut, R. (1958), *Asya ve Anadolu Kaynaklarında İkliğ, Ses ve Tel Yayınları*, Ankara.

GÜRGÜN, Fatih (2016). 12.06.2016 Tarihinde Yapılan Kişisel Görüşme. Antalya.

İNCEOĞLU, M. (1993). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: Verso Yayıncılık

KARASAR, Niyazi (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (22. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

KARASAR, Niyazi (2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (26. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.

KORUK Çetin, ESEN Beste, ÖZEK Uğur, (2007) *Teke Yöresi Yaylı Sazlarından İklik'in Biçimsel Ve Tınısal Özellikleri*, Halk Müziğinde Çalgılar Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, Motif Vakıf Yayınları no:8 Kocaeli,

KULABOĞA, Haykat (2007) “*Ege Bölgesi Türkülerinin Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği Bölümünde Verilmekte Olan Kabak Kemane Eğitimine Uygulanabilirliği Ve Bu Çalışmanın Uzmanlar Tarafından Değerlendirilmesi*” Yüksek Lisans Tezi, AFYON KOCATEPE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, Afyon.

KURTULDU, M, Kayhan (2005) *Bilgiyi İşleme Modeline Dayalı Öğrenmenin Piyano Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*, Müzik Sempozyumu. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü.

ÖGEL, Bahaddin (1991) *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

ÖZERGİN, M. Kemal (1971). *XII. Yüzyılda Osmanlı Ülkesinde Çalgılar*, Türk Folklor Araştırmaları, Yıl 22, Cilt 13, No: 265.

PICKEN Laurence (1975) *Folk Musical Instrument of Turkey*. London: Oxford University.

SEZER, Semih (2016) “*Kabak Kemane ile Azeri Kamançası'nın yapı ve icra tekniği açısından karşılaştırılması*” Yüksek Lisans Tezi, FIRAT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, Elazığ.

ŞENER, Gültekin (1994) “*Türk Halk Müziği Yaylı Sazlarından Kemane’ Nin Yapısı -Pozisyon Problemleri ve Eğitimi*” Yüksek Lisans Tezi, İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, İstanbul.

ŞENER, Gültekin (2017) 27.12.2017 Tarihinde Yapılan Kişisel Görüşme.

ŞİMŞEK, Mehmet (2013) “*Teke yöresi Burdur ili mahalli kemane icracılarının yöresel kemane çalım teknikleri*” Yüksek Lisans Tezi, HALIÇ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, İstanbul.

URHAN, Salih (2016) 11.01.2016 Tarihinde Yapılan Kişisel Görüşme. İzmir: Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı.

URHAN, Salih (2014) *Kabak Kemane Metodu*. İzmir: Tezer Matbaası.

USLU, Mustafa, (1996) *Türkiye’de Çalgı Eğitiminin Yaygınlaştırılmasında ve Geliştirilmesinde AGSL Müzik Bölümlerinin Önemi*, 1. Ulusal AGSL Müzik Bölümleri Sempozyum Bildirisi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Bölümü, Bursa.

ÜNGÖR, E.Ruhi (2004) *Kil Tabletler Döneminden Günümüze Değın Anadolu’da Kullanılan Diziler*, Uluslararası Tarihte Anadolu Müziği ve Çalgılar Sempozyum Bildirisi.

VERİM. Kadir (2018). 21.02.2018 Tarihinde Yapılan Kişisel Görüşme.

YÜREK, Ş, Aslı (2017) “*Kabak Kemane Çalgısı İçin Başlangıç Düzeyinde Bir Çalışma Sistematığı Önerisi*” Yüksek Lisans Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, Erzurum.

YILDIRIM, Ali – ŞİMŞEK, Hasan (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

İnternet Kaynakları

- (http://konservatuvar.ege.edu.tr/d-1515/temel_bilimler.html) Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://tmdk.gantep.edu.tr/pages.php?url=iogretim-7>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://konservatuvar.halic.edu.tr/tr/fakulte-hakkinda/tanitim>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://konservatuvar.aku.edu.tr/turk-halk-muzigi-bolumu/>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://dk.kocaeli.edu.tr/hakkimizda.php>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://konservatuvar.akdeniz.edu.tr/geleneksel-turk-muzigi/>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://inonu.edu.tr/tr/turkmuzigi/2275/menu>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (<http://mssf.odu.edu.tr/index.php/posted/161>), Erişim Tarihi: 05.07.2018,
- (http://konservatuvar.ege.edu.tr/d-1515/temel_bilimler.html), Erişim Tarihi: 05.07.2018.